

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO
W KLASACH 4–8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ
Jutro pójde w świat + Myśli i słowa

Spis treści

1. Charakterystyka programu nauczania	2
2. Cele kształcenia – wymagania ogólne	5
3. Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia	7
4. Sposoby osiągania celów kształcenia – metody, formy pracy, indywidualizacja	87
5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć uczniów	92
6. Cele wychowawcze i sposoby ich osiągnięcia	97

1. Charakterystyka programu nauczania

Program nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej (przeznaczony dla drugiego etapu edukacyjnego) opiera się na założeniach nowej podstawy programowej.

(Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dziennik Ustaw, 24. 02. 2017, poz. 356).

Został on tak skonstruowany, aby proces kształcenia przebiegał systematycznie, kompleksowo i pozwalał na spełnienie wszystkich wymagań ogólnych i szczegółowych przewidzianych na drugim etapie edukacji. Program uwzględnia dwa podetapy w zakresie treści nauczania zapisanych w podstawie programowej. Pierwszy podetap dotyczy klas 4–6, a jego realizację zapewniają podręczniki Hanny Dobrowolskiej i Urszuli Dobrowolskiej z serii *Jutro pójde w świat*. Realizację drugiego podetapu (klasy 7–8) gwarantuje cykl podręczników *Myśli i słowa* autorstwa Ewy Nowak i Joanny Gawęł. Wszystkie podręczniki zostały ze sobą odpowiednio skorelowane, dzięki czemu wzajemnie się dopełniają, uzupełniają w każdym aspekcie kształcenia, gwarantując realizację wszystkich treści zapisanych w podstawie programowej. W proponowanym programie nauczania i podręcznikach została zachowana zasada stopniowania trudności w zakresie wiedzy (pojęcia, terminy) oraz umiejętności (odbiór i analiza tekstów kultury, sprawności redakcyjne). Cykle podręczników zostały tak pomyślane, aby – uwzględniając aktualny rozwój psychofizyczny dzieci – łagodnie (stopniowo) wprowadzać uczniów na coraz wyższe etapy kształcenia literackiego, kulturowego i językowego. Program zakłada, że podmiotem wszelkich działań edukacyjnych jest uczeń z jego naturalną aktywnością, pasją, otwartością, chęcią do zabawy i kreatywnością. Uwzględniono w nim również zapisy dotyczące tempa przemian w wielu aspektach współczesnego życia. Nauczyciel może modyfikować program, tj. przesuwając realizację określonych treści w ramach podetapów, mając na uwadze potrzeby konkretnych uczniów oraz warunki funkcjonowania szkoły, a także potrzebę indywidualizacji procesu kształcenia.

Ogólne cele kształcenia w szkole podstawowej:

- łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju;
- dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia;
- wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);

- wzmocnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych ludzi;
- rozwijanie kompetencji takich jak kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności; przygotowania własnego warsztatu pracy;
- ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Najważniejsze umiejętności kształcenia ogólnego w szkole podstawowej rozwijane u uczniów w trakcie nauki języka polskiego w klasach 4–8:

- umiejętność związana z poprawnym i zrozumiałym komunikowaniem się w języku polskim (kompetencje językowe);
- umiejętność czytania – rozumienie, wykorzystywanie i refleksyjne przetwarzanie tekstów (w tym tekstów kultury) w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa;
- umiejętność poszukiwania, porządkowania, krytycznej analizy oraz wykorzystywania informacji z różnych źródeł (mediów);
- umiejętność kreatywnego rozwiązywania problemów ze świadomym wykorzystywaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki oraz technik mediacyjnych;
- umiejętność pracy w zespole;
- umiejętność przyjmowania postaw społecznych (aktywność społeczna);
- umiejętność aktywnego udziału w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju;
- umiejętność uczenia (wszechstronnego samokształcenia);
- umiejętność przyjmowania postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji.

Zadania nauczyciela języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej:

- wprowadzenie w świat literatury poprzez rozbudzenie zamiłowania do czytania oraz działania sprzyjające zwiększeniu aktywności czytelniczej;
- ugruntowanie zainteresowań czytelniczych oraz wyposażenie w kompetencje czytelnicze potrzebne do krytycznego odbioru utworów literackich i innych tekstów kultury;
- kształtowanie postawy dojrzałego i odpowiedzialnego czytelnika przygotowanego do otwartego dialogu z dziełem literackim;
- tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi zainteresowań uczniów i ich zdolności poznawczych;
- wychowywanie świadomego odbiorcy i uczestnika kultury, szczególnie dzieł literackich;
- rozwijanie poczucia tożsamości narodowej oraz szacunku dla tradycji;
- rozwijanie ciekawości świata, motywacji do poznawania kultury własnego regionu oraz dziedzictwa narodowego;
- kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur i szacunku dla ich dorobku;
- rozwijanie umiejętności komunikowania się w różnych sytuacjach oraz sprawnego posługiwania się językiem polskim w zależności od celu wypowiedzi;
- rozwijanie umiejętności formułowania myśli, operowania bogatym słownictwem oraz wykorzystywania go do opisywania świata i oceniania postaw ludzi zgodnie z zasadami etyki i kultury języka;
- kształcenie umiejętności posługiwania się różnymi gatunkami wypowiedzi ustnej i pisemnej potrzebnymi w dalszej edukacji oraz w różnych sytuacjach życiowych;
- kształtowanie samodzielności w docieraniu do informacji, rozwijanie umiejętności ich selekcjonowania, krytycznej oceny oraz wykorzystania we własnym rozwoju;
- wychowanie do przyjmowania aktywnych postaw w życiu i brania odpowiedzialności za własne czyny;
- stosowanie rozwiązań metodycznych, które zapewnią integrację kształcenia literackiego, językowego i kulturowego oraz rozwój intelektualny i emocjonalny uczniom o różnym typie inteligencji (organizacja zajęć zwiększających szanse edukacyjne uczniów zdolnych oraz zajęć zwiększających szanse edukacyjne uczniów mających trudności w nauce języka polskiego).

2. Cele kształcenia – wymagania ogólne

Cel kształcenia:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Wymagania ogólne

Uczeń:

- czyta i rozumie utwory literackie oraz inne teksty kultury;
- zna wybrane utwory z literatury polskiej i światowej;
- wypowiada się na temat utworów, wykorzystując potrzebną terminologię;
- uczestniczy w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym;
- dostrzega wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka, i kieruje się nimi;
- odnosi się z szacunkiem do przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej;
- poznaje wybrane dzieła wielkich pisarzy polskich w kontekście podstawowych informacji o epokach, w których tworzyli;
- interesuje się kulturą środowiska lokalnego i uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych.

Cel kształcenia:

II. Kształcenie językowe

Wymagania ogólne

Uczeń:

- rozumie wartość języka ojczystego i jego funkcje w budowaniu swojej tożsamości oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej;
- rozumie twórczy i sprawczy charakter działań językowych;
- odpowiada za własne zachowania językowe;
- zna podstawowe pojęcia oraz terminy służące do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi;
- porozumiewa się (słucha, czyta, mówi i pisze) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych (także z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się);
- mówi poprawnie;
- pisze zgodnie z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej;
- ma wiedzę o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Cel kształcenia:

III. Tworzenie wypowiedzi

Wymagania ogólne

Uczeń:

- wypowiada się, dbając o oddech, odpowiednią artykulację i brzmienie;
- wypowiada się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- wygłasza, recytuje i interpretuje głosem teksty mówione;
- wygłasza, recytuje teksty z odpowiednią dykcją, właściwie operując głosem;
- rozpoznaje intencje rozmówcy;
- wyraża odpowiednio głosem własne intencje;
- rozpoznaje język jako działanie (akty mowy);
- umiejętnie stosuje środki stylistyczne;
- dba o estetykę tekstu;
- właściwie organizuje tekst;
- zna podstawowe zasady retoryki (w szczególności argumentowania);
- rozpoznaje manipulację językową;
- tworzy teksty o walorach estetycznych;
- podejmuje samodzielne próby literackie.

Cel kształcenia:

IV. Samokształcenie

Wymagania ogólne

Uczeń:

- podchodzi z szacunkiem do wiedzy;
- z pasją poznaje świat;
- stosuje zdobyte wiadomości w praktyce;
- samodzielnie dociera do informacji;
- dokonuje selekcji oraz syntezy zdobytych informacji;
- wartościuje zdobyte informacje;
- rzetelnie korzysta ze źródeł wiedzy, stosując cudzysłów, przypisy i odsyłacze;
- szanuje cudzą własność intelektualną;
- uczy się systematycznie;
- porządkuje i pogłębia zdobytą wiedzę;
- rozwija swoje uzdolnienia przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy (np. konkursach, olimpiadach przedmiotowych, wykładach);
- potrafi samodzielnie prezentować wyniki swojej pracy;
- efektywnie posługuje się technologią informacyjną w celu poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji.

3. Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia

KLASA 4

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
utwory prozatorskie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	- świat przedstawiony - wydarzenia - bohater główny, drugoplanowy - czas, miejsce wydarzeń - świat rzeczywisty i wyobrażony - fikcja literacka - realizm (świat prawdopodobny), fantastyka (świat nieprawdopodobny) - baśń - legenda (podanie) - opowiadanie - pamiętnik - tytuł - dialog - monolog - narrator	- czyta sprawnie (płynnie) IV.1) - czyta wyraźnie, wyraziście IV.1) - czyta w sposób ułatwiający słuchającym rozumienie prezentowanego tekstu IV.1) - czytając, głosem stara się wyrazić wymowę tekstu IV.1) - czyta z podziałem na role IV.1) - czytając, zachowuje strukturę składniową tekstu IV.1) - czytając, pamięta o odpowiedniej artykulacji i intonacji oraz o właściwym tempie i poprawnym stosowaniu pauz IV.1) - czytając, zwraca uwagę na właściwą dykcję IV.1) - wymienia elementy tworzące świat przedstawiony utworu I.1.1) - nazywa swoje reakcje czytelnicze (wrażenia, emocje) I.1.14) - opowiada o przebiegu wydarzeń I.1.7) - porządkuje wydarzenia w kolejności chronologicznej I.1.7) - rozumie wzajemną zależność między wydarzeniami I.1.7) - wskazuje przyczyny i skutki wydarzeń I.1.7) - określa czas i miejsce wydarzeń I.1.1) - ocenia wydarzenia I.1.19)

AUTOR: Andrzej Surdej, Ewa Nowak

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		- charakteryzuje i ocenia bohaterów I.1.9) - odróżnia bohatera głównego od bohaterów drugoplanowych I.1.11) - określa doświadczenia bohaterów literackich I.1.16) - porównuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami I.1.16) - odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości I.1.2) - odróżnia realizm od fantastyki I.1.2) - charakteryzuje i ocenia narratora I.1.9) - rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe: baśni, legendy, opowiadania, pamiętnika I.1.3) - rozpoznaje opowiadanie obyczajowe, przygodowe I.1.3) - odróżnia dialog od monologu I.1.8) - rozumie funkcję dialogu i monologu w utworze I.1.8) - określa tematykę utworu I.1.12) - określa problematykę utworu I.1.12) - objasnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach I.1.15) - przedstawia własne rozumienie utworu I.1.17) - uzasadnia własne rozumienie utworu I.1.17) - wykorzystuje do interpretacji tekstów własne doświadczenia I.1.18)

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		- wykorzystuje do interpretacji tekstów elementy wiedzy o kulturze I.1.18) - wskazuje wartości w utworze I.1.20) - określa wartości ważne dla bohaterów I.1.20)
utwory poetyckie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	- obraz poetycki - hymn - porównanie - wers - rym - rytm - strofa (zwrotka) - refren - zdrobnienie - osoba mówiąca w wierszu	- czyta sprawnie (płynnie) IV.1) - czyta wyraźnie, wyraziście IV.1) - czyta w sposób ułatwiający słuchającym rozumienie prezentowanego tekstu IV.1) - czytając, głosem stara się wyrazić wymowę tekstu IV.1) - czytając, pamięta o odpowiedniej artykulacji i intonacji oraz o właściwym tempie i poprawnym stosowaniu pauz IV.1) - czytając, zwraca uwagę na właściwą dykcję IV.1) - nazywa swoje reakcje czytelnice (wrażenia, emocje) II.4.1) - wyodrębnia obrazy poetyckie I.1.1) - zna i rozpoznaje w tekście poetyckim: porównanie, zdrobnienie I.1.4) - objaśnia funkcję środków poetyckich w tekście I.1.4) - rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź poetycką: wers, rym, strofę, refren I.1.6) - rozumie pojęcia: rytm, wers, rym, strofa, refren I.1.6) - wskazuje rymy I.1.6)

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		- wskazuje refren i określa jego funkcję I.1.6) - określa nastrój wiersza I.1.14), I.1.1) - charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu I.1.9) - opowiada o uczuciach wyrażonych przez osobę mówiącą w wierszu I.1.9) - określa tematykę i problematykę utworu I.1.12) - rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe hymnu I.1.3) - objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach I.1.15) - przedstawia własne rozumienie utworu I.1.17) - uzasadnia własne rozumienie utworu I.1.17) - wykorzystuje do interpretacji tekstów własne doświadczenia I.1.18) - wykorzystuje do interpretacji tekstów elementy wiedzy o kulturze I.1.18) - wskazuje wartości w utworze I.1.20)

I. Kształcenie literackie i kulturowe 2. Odbiór tekstów kultury		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe; dzieła teatralne, filmowe, muzyczne, plastyczne, przekazy audiowizualne, programy radiowe	▪ komiks ▪ film ▪ teatr ▪ malarstwo ▪ filmowa (ekranizacja), sceniczna adaptacja tekstu literackiego ▪ przekład intersemiotyczny	▪ czyta sprawnie (płynnie) IV.1) ▪ czyta ze zrozumieniem IV.1) ▪ słucha uważnie, ze skupieniem IV.1) ▪ ogląda uważnie, ze skupieniem IV.1) ▪ odróżnia literaturę piękną od innych tekstów pisanych I.2.8) ▪ identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny, reklamowy I.2.1) ▪ odszukuje w tekście informacje podane wprost (odbiera tekst na poziomie dosłownym) I.2.2) ▪ odczytuje informacje wyrażone pośrednio (ukryte, przenośne) I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych I.2.5) ▪ dostrzega relacje między częściami wypowiedzi I.2.4) ▪ określa tematykę tekstu I.2.3) ▪ określa główną myśl tekstu I.2.3) ▪ dostrzega różnicę między tekstami kultury werbalnymi i niewerbalnymi I.2.8) ▪ porównuje teksty kultury w celu wskazania podobieństw i różnic odnoszących się do treści i formy I.2.8) ▪ nazywa autora tekstu kultury (np. pisarz, reżyser, malarz, rzeźbiarz, kompozytor) I.2.8) ▪ wskazuje różnice między literaturą piękną a przekazami ikonicznymi,

I. Kształcenie literackie i kulturowe 2. Odbiór tekstów kultury		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		muzycznymi, filmowymi, teatralnymi I.2.8) ▪ rozumie specyfikę komiksu I.2.7) ▪ wymienia wyróżniki komiksu I.2.7) ▪ dostrzega w tekstach elementy dziedzictwa kulturowego I.2.8) ▪ odczytuje wartości wpisane w teksty kultury I.2.8) ▪ rozpoznaje środki wyrazu charakterystyczne dla różnych dziedzin kultury i sztuki I.2.8) ▪ rozumie pojęcia i terminy związane z przekazami ikonicznymi I.2.8) ▪ odczytuje ogólny sens tekstu kultury I.2.3) ▪ odczytuje zasady etyczne obecne w różnych tekstach kultury I.1.20) ▪ świadomie i z uwagą odbiera film I.2.13) ▪ rozumie pojęcia: adaptacja, ekranizacja I.2.10) ▪ wyodrębnia elementy dzieła filmowego (scenariusz, reżyseria, gra aktorska, muzyka) I.2.9) ▪ wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych: filmu I.2.9) ▪ wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka) I.2.9) ▪ dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstu (rysunek, drama, spektakl teatralny) I.2.12)

AUTOR: Andrzej Surdej, Ewa Nowak

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
rzeczownik ▪ znaczenie ▪ odmiana przez liczby ▪ odmiana przez przypadki ▪ rodzaj rzeczownika: męski, żeński, nijaki ▪ podział na rzeczowniki własne i pospolite ▪ związek rzeczownika z innymi wyrazami	▪ rozpoznaje podstawowe części mowy odmienne: rzeczownik II.1.1) ▪ odróżnia rzeczowniki od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań II.1.2) ▪ wskazuje rzeczowniki w tekście II.1.1) ▪ tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej rzeczownika II.1.4) ▪ zna nazwy i pytania przypadków II.1.4) ▪ odmienia rzeczowniki przez przypadki w liczbie pojedynczej i mnogiej II.1.4), II.1.6) ▪ określa rodzaj rzeczownika II.1.4) ▪ podaje przykłady rzeczowników w różnych rodzajach II.1.4) ▪ dzieli rzeczowniki na własne i pospolite II.1.1) ▪ dostrzega i określa związek rzeczownika z innymi wyrazami II.1.10)
przymiotnik ▪ znaczenie ▪ odmiana przez przypadki ▪ odmiana przez liczby ▪ odmiana przez rodzaje: męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy ▪ związek przymiotnika z innymi wyrazami	▪ rozpoznaje podstawowe części mowy odmienne: przymiotnik II.1.1) ▪ odróżnia przymiotniki od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań II.1.2) ▪ wskazuje przymiotniki w tekście II.1.1) ▪ tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej przymiotników II.1.4) ▪ odmienia przymiotniki przez przypadki w liczbie pojedynczej i mnogiej II.1.4), II.1.6) ▪ określa rodzaj przymiotnika II.1.4) ▪ podaje przykłady przymiotników w różnych rodzajach II.1.4) ▪ dostrzega i określa związek przymiotnika z innymi wyrazami II.1.10)
▪ czasownik ▪ znaczenie ▪ liczba pojedyncza i mnoga ▪ odmiana przez osoby	▪ rozpoznaje podstawowe części mowy odmienne: czasownik II.1.1) ▪ odróżnia czasowniki od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań II.1.2)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
- rodzaj czasownika: męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy - forma czasu: czas przeszły, teraźniejszy, przyszły (prosty i złożony) - forma osobowa i bezosobowa - bezokolicznik - odmiana czasowników typu <i>umiem, rozumiem</i> - związek czasownika z innymi wyrazami	- wskazuje czasowniki w tekście II.1.1) - tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej czasowników II.1.4) - zna nazwy osób czasownika II.1.4) - odmienia czasownik przez osoby w liczbie pojedynczej i mnogiej II.1.4), II.1.6) - określa rodzaj czasownika II.1.4) - rozpoznaje i tworzy formy czasu czasownika: czas przeszły, teraźniejszy, przyszły II.1.4), II.1.6) - rozdziela czas przyszły prosty i złożony czasownika II.1.4) - rozdziela formy osobowe i bezosobowe czasownika II.1.4) - rozpoznaje bezokolicznik jako formę bezosobową II.1.3) - tworzy formy osobowe od bezokoliczników II.1.3) - poprawnie używa form czasowników typu: <i>wziąć, umieć, zacząć, rozumieć, iść</i> II.1.6) - dostrzega i określa związek czasownika z innymi wyrazami II.1.10)
przysłówek - znaczenie - przysłówki odprzymiotnikowe i pozostałe - związek przysłówka z czasownikiem	- rozpoznaje podstawowe części mowy nieodmienne: przysłówek II.1.1) - odróżnia przysłówki od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań II.1.2) - wskazuje przysłówki w tekście II.1.1) - rozpoznaje przysłówki utworzone od przymiotników II.1.1) - tworzy przysłówki od przymiotników II.1.2) - dostrzega związek przysłówka z czasownikiem i innymi wyrazami II.1.10)
wypowiedzenie - wypowiedzenie - zdanie - zdanie / wypowiedzenie oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe	- wie, czym jest wypowiedzenie II.1.11) - wyjaśnia, czym jest zdanie II.1.12) - rozdziela typy zdań / wypowiedzeń ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące II.1.11) - rozumie, czym jest zdanie / wypowiedzenie wykrzyknikowe II.1.11) - tworzy zdania ze względu na cel wypowiedzi II.1.11)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
- równoważnik zdania - główne części zdania: podmiot i orzeczenie - określenia - grupa podmiotu, grupa orzeczenia - związki wyrazowe w zdaniu - wyraz nadrzędny i podrzędny	- wyjaśnia, czym jest równoważnik zdania II.1.12) - odróżnia zdania od równoważników zdań II.1.12) - rozpoznaje w tekście zdania II.1.12) - wskazuje w tekście równoważniki zdań II.1.12) - tworzy zdania i równoważniki zdań II.1.12) - przekształca zdania w równoważniki zdań II.1.13) - przekształca równoważniki zdań w zdania II.1.13) - analizuje strukturę zdania pojedynczego II.1.8) - określa funkcje składniowe poszczególnych części mowy II.1.8) - wskazuje w zdaniu podmiot i orzeczenie II.1.8) - wskazuje określenia II.1.8) - wskazuje związki wyrazowe w zdaniu II.1.10) - oddziela grupę podmiotu od grupy orzeczenia II.1.10)

II. Kształcenie językowe 2. Zróżnicowanie języka		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty kultury: - utwory poetyckie i prozatorskie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca) - teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe	- cel wypowiedzi - synonim - wyrazy wieloznaczne - spójność formalna i semantyczna tekstu	- rozpoznaje cel wypowiedzi II.2.7) - dostosowuje sposób wyrażania do zamierzonego celu wypowiedzi II.2.7) - mówi ze świadomością celu (np. pyta i odpowiada, potwierdza i zaprzecza, poleca i prosi, zachęca i zniechęca, odmawia i zgadza się, wita i żegna, zaprasza, przyrzeka, obiecuje, przeprosza, współczuje, żartuje, wątpi, informuje, wyjaśnia, dziękuje, życzy) II.2.7) - rozróżnia synonimy II.2.8) - poprawnie używa synonimów II.2.8)

II. Kształcenie językowe 2. Zróżnicowanie języka		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		▪ rozumie funkcje synonimów w tekście II.2.8) ▪ wykorzystuje synonimy do tworzenia własnych wypowiedzi II.2.8) ▪ rozpoznaje w tekście / wypowiedzi wyrazy wieloznaczne II.2.4) ▪ rozumie znaczenie wyrazów wieloznacznych w tekście II.2.4) ▪ świadomie wykorzystuje wyrazy wieloznaczne do tworzenia własnych wypowiedzi II.2.4) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu II.2.9)

II. Kształcenie językowe 3. Komunikacja językowa i kultura języka		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
▪ teksty kultury ▪ wypowiedzi ustne	▪ sytuacja komunikacyjna ▪ komunikat ▪ nadawca ▪ odbiorca ▪ niewerbalne środki komunikacji ▪ głoska ▪ litera ▪ sylaba	▪ identyfikuje tekst jako komunikat II.3.1) ▪ słucha uważnie i ze skupieniem różnego typu komunikatów II.3.1) ▪ identyfikuje nadawcę wypowiedzi II.3.2) ▪ rozumienie wypowiedzi nadawcy wyraża rzeczowymi pytaniami II.3.2), II.3.3) ▪ charakteryzuje nadawcę na podstawie jego wypowiedzi II.3.2), II.3.3)

II. Kształcenie językowe		
3. Komunikacja językowa i kultura języka		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		▪ dostrzega emocje mówiącego wyrażone werbalnie i niewerbalnie II.3.4) ▪ identyfikuje odbiorcę wypowiedzi II.3.2) ▪ odpowiada poprawnie na zadane pytania II.3.3) ▪ określa sytuację komunikacyjną II.3.3) ▪ rozumie wpływ sytuacji komunikacyjnej na kształt wypowiedzi II.3.3) ▪ rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała) II.3.4) ▪ świadomie posługuje się mimiką, gestykulacją, postawą ciała II.3.4) ▪ ocenia i wartościuje usłyszane wypowiedzi II.3.3) ▪ rozumie pojęcie głoska II.3.5) ▪ rozumie pojęcie litera II.3.5) ▪ rozumie różnicę między głoską a literą II.3.5) ▪ rozróżnia samogłoski i spółgłoski II.3.5) ▪ zna alfabet II.3.5) ▪ porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej II.3.5) ▪ rozumie, czym jest sylaba II.3.5) ▪ dzieli wyrazy na sylaby II.3.5) ▪ dzieli poprawnie wyrazy przy przenoszeniu II.3.5)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
wielka litera pisownia nazw własnych	- zapisuje wielką literą wyrazy na początku zdań II.4.1) - zapisuje wielką literą imiona ludzi, zwierząt i postaci literackich II.4.1) - zapisuje wielką literą nazwiska, przezwiska, pseudonimy, przydomki II.4.1) - zapisuje wielką literą nazwy kontynentów, państw, regionów, miast, wsi, osiedli II.4.1) - zapisuje wielką literą nazwy gór, nizin, wyżyn, rzek, jezior, mórz, oceanów II.4.1) - zapisuje wielką literą tytuły utworów literackich II.4.1) - zapisuje wielką literą nazwy świąt II.4.1)
ó i u - ó wymienne i niewymienne - zakończenia -ów, -ówka, -ówna - ó na początku wyrazów (wyjątki) - u w zakończeniach typu: -un, -unek, -us - u w zakończeniach wyrazów zdrobniających i spieszczających - u w zakończeniach czasowników	- zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni wyrazów z ó i u II.4.1) - uzasadnia pisownię wyrazu z ó wymianą na o, e lub a w innej formie wyrazu lub w wyrazie pokrewnym II.4.1) - zapisuje ó w zakończeniach rzeczowników -ów, -ówka, -ówna II.4.1) - zapisuje poprawnie wyjątki: zasuwka, wsuwka, skuwka II.4.1) - zapisuje ó na początku wyrazów: ósemka, ósmy, ósmoklasista, ów, ówczesny, ówdzie II.4.1) - zapisuje poprawnie najczęściej używane wyrazy z ó niewymiennym II.4.1) - nie zapisuje ó na końcu wyrazów II.4.1) - zapisuje u na początku i w środku wyrazów II.4.1) - zapisuje u w zakończeniach typu: -un, -ulec, -uch, -unek, -us II.4.1) - zapisuje u w zakończeniach wyrazów zdrobniających i spieszczających typu: -uchna, -utki, -uszek, -uś, -unia II.4.1) - zapisuje u w zakończeniach typu: -uję, -ujesz, -uje, -ujemy, -ujecie, -ują czasowników czasu teraźniejszego i form rozkazujących mimo wymiany na o II.4.1)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
rz i ż ▪ <i>rz i ż</i> wymienne i niewymienne ▪ <i>rz</i> w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego ▪ <i>rz</i> po spółgłoskach (wyjątki) ▪ <i>ż</i> w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego i żeńskiego	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni wyrazów z <i>rz i ż</i> II.4.1) ▪ uzasadnia pisownię wyrazu z <i>rz</i> wymianą na <i>r</i> w innej formie wyrazu lub w wyrazie pokrewnym II.4.1) ▪ zapisuje <i>rz</i> w zakończeniach typu: <i>-arz</i>, <i>-erz</i>, <i>-mierz</i>, <i>-mistrz</i> II.4.1) ▪ zapisuje <i>rz</i> po spółgłoskach: <i>p, b, t, d, g, ch, j, k, w</i> II.4.1) ▪ zapisuje poprawnie wyjątki: <i>pszenica, pszczoła, kształt, wszystko, wszędzie, obszar, zawsze, wszak, wykształcenie</i> II.4.1) ▪ zapisuje poprawnie najczęściej używane wyrazy z <i>rz i ż</i> niewymiennym II.4.1) ▪ uzasadnia pisownię wyrazu z <i>ż</i> wymianą na: <i>g, dz, h, s, z, ż</i> w innej formie wyrazu lub w wyrazie pokrewnym II.4.1) ▪ zapisuje <i>ż</i> w zapożyczonych rzeczownikach rodzaju męskiego zakończonych na <i>-aż</i>, <i>-eż</i> II.4.1) ▪ zapisuje <i>ż</i> w rzeczownikach rodzaju żeńskiego zakończonych na <i>-aż</i>, <i>-eż</i> II.4.1)
ch i h ▪ <i>ch i h</i> wymienne i niewymienne ▪ <i>ch</i> na końcu wyrazów ▪ <i>ch</i> po spółgłosce <i>s</i> ▪ <i>h</i> po spółgłosce <i>z</i>	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni wyrazów z <i>ch i h</i> II.4.1) ▪ uzasadnia pisownię wyrazu z <i>ch</i> wymianą na <i>sz</i> w innej formie wyrazu lub w wyrazie pokrewnym II.4.1) ▪ zapisuje poprawnie <i>ch</i> na końcu wyrazów II.4.1) ▪ zapisuje <i>ch</i> po spółgłosce <i>s</i> II.4.1) ▪ zapisuje poprawnie najczęściej używane wyrazy z <i>ch i h</i> niewymiennym II.4.1) ▪ – uzasadnia pisownię wyrazu z <i>h</i> wymianą na <i>g, ż</i> lub <i>z</i> w innej formie wyrazu lub w wyrazie pokrewnym II.4.1) ▪ zapisuje <i>h</i> po spółgłosce <i>z</i> II.4.1)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
przymiotniki złożone	- zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni przymiotników złożonych II.4.1) - zapisuje z łącznikiem przymiotniki złożone z dwóch członów o jednakowo ważnym znaczeniu II.4.1) - zapisuje łącznie przymiotniki złożone z dwu członów o nierównorzędnym znaczeniu II.4.1)
formy czasu przeszłego	- zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni form czasu przeszłego czasowników typu <i>wziąć, zacząć</i> II.4.1) - zapisuje <i>ł</i> przed <i>q</i> i <i>ę</i> w formach czasu przeszłego czasownika pomimo wymowy jak <i>o</i> i <i>e</i> II.4.1)
znaki interpunkcyjne stosowanie: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka	- stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne w zdaniach oznajmujących, pytających, rozkazujących oraz wykrzyknikowych II.4.2) - rozdziela przecinkiem równorzędne części zdania w zdaniu pojedynczym II.4.2) - stosuje przecinek przy wyliczeniach II.4.2) - zapisuje dialog poprawny pod względem interpunkcji II.4.2), III.2.1) - stosuje cudzysłów w zapisie tytułów utworów II.4.2) - stosuje dwukropek przy wyliczaniu II.4.2) - stosuje przecinek przed powtarzającym się spójnikiem II.4.2)

III. Tworzenie wypowiedzi 1. Elementy retoryki		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
- teksty pisane - wypowiedzi ustne	- dialog (rozmowa) - fakt - selekcja informacji - akapit	- uczestniczy w rozmowie na zadany temat III.1.1) - nawiązuje dialog z drugim człowiekiem III.1.1) - mówi do rzeczywistych i wyobrażonych słuchaczy III.1.1)

III. Tworzenie wypowiedzi 1. Elementy retoryki		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		▪ mówi wyraźnie, z właściwą artykulacją III.1.1) ▪ mówi płynnie III.1.1) ▪ dba o kompozycję wypowiedzi III.1.3) ▪ wprowadza do wypowiedzi pauzę III.1.1) ▪ stosuje odpowiednią intonację III.1.1) ▪ poprawnie akcentuje wyrazy III.1.1) ▪ prezentuje własne zdanie III.1.1), III.1.2) ▪ uzasadnia własne zdanie III.1.1), III.1.2) ▪ posługuje się poprawnie różnymi formami językowymi III.1.3) ▪ używa poprawnych znaczeniowo i składniowo wypowiedzi III.1.3) ▪ wydziela części składowe rozmowy III.1.1) ▪ wydziela sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu III.1.1) ▪ wyróżnia części tekstu zgodnie z jego strukturą III.1.1) ▪ dokonuje selekcji informacji III.1.4) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź III.1.3) ▪ tworzy spójną kilkuzdaniową wypowiedź na tematy związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury III.1.3) ▪ stosuje kompozycję odpowiednią do danej formy gatunkowej III.1.3)

AUTOR: Andrzej Surdej, Ewa Nowak

III. Tworzenie wypowiedzi 1. Elementy retoryki		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		- zachowuje właściwy układ graficzny tekstu zgodny z wymogami danej formy gatunkowej III.1.3) - tworzy teksty logiczne pod względem treści III.1.3) - rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi III.1.5) - zna zasady budowania akapitów III.1.5) - wydziela akapity III.1.5)

III. Tworzenie wypowiedzi 2. Mówienie i pisanie	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
- dialog - plan odtwórczy - recytacja - formy wypowiedzi: - opowiadanie (opowiadanie odtwórcze, opowiadanie twórcze) - opis przedmiotu - list prywatny - zaproszenie - życzenia - tekst o charakterze argumentacyjnym	- odróżnia specyfikę tekstu pisanego od tekstu mówionego III.2.1), III.2.2), III.2.5) - pisze czytelnie (wyraźnie) III.2.1) - dba o estetykę zapisu III.2.1) - dostosowuje zapis do formy wypowiedzi III.2.1) - zachowuje właściwy układ graficzny tekstu zgodny z wymogami danej formy gatunkowej III.2.1) - wydziela akapity III.2.1) - stosuje odpowiednią kompozycję tekstu III.2.1) - wyróżnia części tekstu zgodnie z jego strukturą III.2.1) - tworzy teksty logiczne pod względem treści III.2.1) - pisze na podany temat III.2.1) - dba o spójność wypowiedzi III.2.1) - pisze na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury III.2.1)

III. Tworzenie wypowiedzi 2. Mówienie i pisanie	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
	▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach III.2.9) ▪ stosuje wyrazy nacechowane stylistycznie III.2.9) ▪ tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: – opowiadanie odtwórcze III.2.1), III.2.7) – opowiadanie twórcze III.2.1), III.2.7) – list prywatny III.2.1) – opis przedmiotu III.2.1) – zaproszenie III.2.1) ▪ zapisuje dialog III.2.1) ▪ zna i odpowiednio stosuje zasady obowiązujące przy zapisie dialogu III.2.1) ▪ sporządza ramowy i szczegółowy plan odtwórczy III.2.3) ▪ redaguje życzenia III.2.1) ▪ tworzy opowiadania związane z treścią utworu III.2.7) ▪ redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera III.2.7) ▪ komponuje początek i zakończenie opowiadania na podstawie fragmentu tekstu III.2.7) ▪ redaguje opowiadanie na podstawie ilustracji III.2.7) ▪ tworzy teksty o charakterze argumentacyjnym III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście III.2.5) ▪ recytuje / wygłasza z pamięci teksty poetyckie / fragmenty prozy III.2.2) ▪ wygłasza kwestie w przedstawieniu klasowym / szkolnym III.2.2) ▪ wprowadza do wypowiedzi pauzę III.2.2) ▪ stosuje odpowiednią intonację III.2.2) ▪ recytuje z odpowiednią dykcją III.2.2) ▪ recytuje z odpowiednim napięciem emocjonalnym III.2.2) ▪ poprawnie akcentuje wyrazy III.2.2) ▪ rozumie recytowane / wygłaszane teksty III.2.2)

IV. Samokształcenie

Uczeń:

- czyta głośno (sprawnie, płynnie, wyrażnie, wyraziście) [IV.1\)](#)
- czyta cicho ze zrozumieniem (sprawnie, płynnie) [IV.1\)](#)
- wskazuje podstawowe źródła informacji [IV.3\)](#)
- korzysta ze słownika ortograficznego języka polskiego [IV.5\)](#)
- korzysta ze słownika języka polskiego [IV.5\)](#)
- korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych (synonimów) [IV.5\)](#)
- korzysta ze słownika wyrazów obcych [IV.5\)](#)
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach [IV.3\)](#)
- gromadzi informacje / wiadomości wokół określonego tematu [IV.3\)](#)
- zapisuje pozyskane informacje [IV.2\)](#)
- dokonuje uogólnień na podstawie zebranych informacji [IV.2\)](#)
- zna zasady korzystania z zasobów bibliotecznych [IV.4\)](#)
- stosuje w praktyce zasady korzystania z zasobów bibliotecznych [IV.4\)](#)
- korzysta z biblioteki szkolnej / wiejskiej / miejskiej / gminnej / powiatowej / wojewódzkiej [IV.4\)](#)
- korzysta z zasobów bibliotecznych *on-line* [IV.4\)](#)
- wybiera interesujące propozycje spośród oferty mediów (np. repertuar kin, program TV), kierując się krytycznym podejściem do oferty i rozpoznaniem zawartych w niej wartości [IV.7\)](#)

KLASA 5

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich

Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
utwory prozatorskie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	jak w klasie 4, a ponadto ▪ narracja pierwszoosobowa, trzecioosobowa ▪ bajka ▪ przypowieść ▪ mit ▪ punkt kulminacyjny ▪ morał	jak w klasie 4, a ponadto ▪ odróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej I.1.10) ▪ określa funkcję narracji w utworze I.1.10) ▪ rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe: bajki, przypowieści, mitu I.1.3)

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu: tytułu, punktu kulminacyjnego I.1.5) - omawia funkcję morału I.1.3)
utwory poetyckie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	jak w klasie 4, a ponadto - wyraz dźwiękonaśladowczy - epitet - uosobienie - powtórzenie	jak w klasie 4, a ponadto - zna i rozpoznaje w tekście poetyckim: wyraz dźwiękonaśladowczy, epitet, uosobienie, powtórzenie I.1.4) - objasnia funkcję epitetu, uosobienia, wyrazu dźwiękonaśladowczego, powtórzenia w tekście poetyckim I.1.4)

I. Kształcenie literackie i kulturowe 2. Odbiór tekstów kultury		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe, dzieła teatralne, muzyczne, plastyczne, przekazy audiowizualne, programy radiowe	jak w klasie 4, a ponadto gatunki filmowe	jak w klasie 4, a ponadto - rozróżnia podstawowe gatunki filmowe I.2.8), I.2.9), I.2.10) - wymienia podstawowe wyróżniki poszczególnych gatunków filmowych I.2.8), I.2.9), I.2.10)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
rzeczownik – jak w klasie 4	jak w klasie 4

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
przymiotnik jak w klasie 4, a ponadto ▪ stopniowanie ▪ stopień ▪ rodzaj stopniowania	jak w klasie 4, a ponadto ▪ odróżnia przymiotniki, które się stopniują, od niepodlegających stopniowaniu II.1.7) ▪ stopniuje przymiotniki II.1.7) ▪ określa stopień (równy, wyższy, najwyższy) II.1.7) ▪ określa rodzaj stopniowania (proste, opisowe, nieregularne) II.1.7)
czasownik jak w klasie 4, a ponadto ▪ czasowniki dokonane i niedokonane ▪ tryby czasownika ▪ bezosobowe formy czasownika zakończone na <i>-no, -to</i> ▪ konstrukcje z <i>się</i>	jak w klasie 4, a ponadto ▪ odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych II.1.5) ▪ rozróżnia tryby czasownika: oznajmujący, przypuszczający, rozkazujący II.1.4) ▪ tworzy formy czasowników w różnych trybach II.1.4) ▪ rozpoznaje bezosobowe formy czasownika zakończone na <i>-no, -to</i> II.1.3) ▪ przekształca bezosobowe formy czasownika zakończone na <i>-no, -to</i> na formy osobowe II.1.3) ▪ przekształca formy osobowe na bezosobowe formy czasownika zakończone na <i>-no, -to</i> II.1.3) ▪ rozpoznaje konstrukcję z <i>się</i> II.1.3) ▪ określa funkcję bezosobowych form czasownika zakończonych na <i>-no, -to</i> w tekście II.1.3) ▪ określa funkcję konstrukcji z <i>się</i> w tekście II.1.3)
przysłówki jak w klasie 4, a ponadto ▪ stopniowanie ▪ stopień ▪ rodzaj stopniowania	jak w klasie 4, a ponadto ▪ odróżnia przysłówki, które się stopniują, od niepodlegających stopniowaniu II.1.7) ▪ stopniuje przysłówki II.1.7) ▪ określa stopień (równy, wyższy, najwyższy) II.1.7) ▪ określa rodzaj stopniowania (proste, opisowe, nieregularne) II.1.7)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
liczebnik ▪ znaczenie ▪ rodzaje liczebników: główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe ▪ odmiana liczebników	▪ rozpoznaje podstawowe części mowy odmienne: liczebnik II.1.1) ▪ odróżnia liczebniki od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań II.1.2) ▪ wskazuje liczebniki w tekście II.1.1) ▪ rozróżnia podstawowe rodzaje liczebników: główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe, nieokreślone II.1.1) ▪ tworzy różne rodzaje liczebników II.1.1) ▪ odmienia liczebnik przez przypadki II.1.4) ▪ dostrzega związek liczebnika z rzeczownikiem II.1.10)
przyimek ▪ nieodmienna część mowy ▪ wyrażenie przyimkowe	▪ rozpoznaje podstawowe części mowy nieodmienne: przyimek II.1.1) ▪ identyfikuje przyimki jako wyrazy oznaczające stosunki przestrzenne i czasowe II.1.1) ▪ odróżnia przyimki od innych części mowy II.1.2) ▪ rozpoznaje i wskazuje przyimki w tekście II.1.1) ▪ wie, czym jest wyrażenie przyimkowe II.1.10) ▪ tworzy wyrażenia przyimkowe II.1.10) ▪ określa funkcje wyrażen przyimkowych II.1.10) ▪ poprawnie używa przyimków II.1.10) ▪ dostrzega związek przyimka z innymi częściami mowy II.1.10)
▪ jak w klasie 4, a ponadto ▪ wypowiedzenie ▪ związki wyrazowe współrządne i podrzędne ▪ interpunkcja i spójniki w obrębie związków wyrazowych ▪ rodzaje podmiotów ▪ zdanie bezpodmiotowe ▪ rodzaje orzeczeń: czasownikowe, imienne	▪ jak w klasie 4, a ponadto ▪ wskazuje w zdaniu / wypowiedzeniu związki wyrazowe współrządne i podrzędne II.1.10) ▪ wskazuje wyraz nadrzędny i podrzędny w związku wyrazowym II.1.10) ▪ zna i stosuje zasady dotyczące interpunkcji i stosowania spójników w obrębie związków wyrazowych II.1.10) ▪ rozróżnia rodzaje podmiotów (np. gramatyczny, logiczny) II.1.8) ▪ rozumie, czym jest zdanie bezpodmiotowe II.1.8) ▪ wskazuje zdania bezpodmiotowe II.1.8) ▪ układa zdania bezpodmiotowe II.1.8)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
określenia: przydawka, dopełnienie, okolicznik	- uzupełnia zdania o brakujące podmioty II.1.8) - wskazuje podmiot domyślny II.1.8) - rozdziela orzeczenie czasownikowe i imienne II.1.8) - wie, w jaki sposób jest zbudowane orzeczenie imienne II.1.8) - tworzy zdania z różnymi rodzajami podmiotów i orzeczeń II.1.8) - rozdziela i nazywa określenia: przydawkę, dopełnienie, okolicznik II.1.8) - rozwija zdania, dodając wskazane określenia II.1.8)

II. Kształcenie językowe 2. Zróżnicowanie języka		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty kultury: - utwory poetyckie i prozatorskie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca) - teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe	jak w klasie 4, a ponadto - język mówiony - język pisany - związek frazeologiczny	jak w klasie 4, a ponadto - określa cechy języka mówionego i języka pisanego II.2.1) - odróżnia specyfikę tekstu pisanego od tekstu mówionego II.2.1) - rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi II.2.4) - rozpoznaje w tekście / wypowiedzi związki frazeologiczne II.2.5) - rozumie znaczenie związków frazeologicznych II.2.5) - dostrzega bogactwo związków frazeologicznych II.2.5) - poprawnie stosuje w wypowiedziach związki frazeologiczne II.2.5)

II. Kształcenie językowe		
3. Komunikacja językowa i kultura języka		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
▪ teksty kultury ▪ wypowiedzi ustne	jak w klasie 4, a ponadto ▪ akcent ▪ etykieta językowa ▪ intencja wypowiedzi ▪ sytuacja komunikacyjna	jak w klasie 4, a ponadto ▪ rozumie pojęcie akcent II.3.5 ▪ zna reguły akcentowania wyrazów II.3.5 ▪ właściwie akcentuje wyrazy II.3.5 ▪ wie, na czym polega akcent wyrazowy II.3.5 ▪ zna wyjątki akcentowe II.3.5 ▪ rozumie, na czym polega etykieta językowa II.3.7 ▪ stosuje zasady etykiety językowej II.3.7 ▪ używa w rozmowie zwrotów grzecznościowych II.3.7 ▪ używa słów nacechowanych emocjonalnie II.3.7 ▪ unika wulgaryzmów II.3.7 ▪ umie ponosić odpowiedzialność za wypowiedziane słowa II.3.7 ▪ podczas słuchania innych przestrzega zasad dobrego wychowania II.3.7 ▪ właściwie reaguje na usłyszaną wypowiedź, tzn. rozumie intencję nadawcy i potrafi się do niej dostosować II.3.2 ▪ potrafi określić sytuację komunikacyjną i dostosować do niej swoją wypowiedź II.3.3

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
wielka litera – jak w klasie 4	jak w klasie 4
ó i u – jak w klasie 4	jak w klasie 4
rz i ż jak w klasie 4, a ponadto stopień wyższy i najwyższy przymiotnika	jak w klasie IV, a ponadto zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące wyjątkowości pisowni stopnia wyższego i najwyższego przymiotników II.4.1)
ch i h – jak w klasie 4	jak w klasie 4
przymiotniki złożone – jak w klasie 4	jak w klasie 4
-ji, -ii, -i - rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na -ja - rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na -ia	- zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni -ji, -ii, -i w zakończeniach niektórych rzeczowników II.4.1) - zapisuje -i po samogłoskach w D., C., Ms. rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych w mianowniku na -ja II.4.1) - zapisuje -ji po s, z, c w D., C., Ms. rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych w mianowniku na -ja II.4.1) - zapisuje -i w wyrazach rodzimych po p, b, f, w, m w D., C., Ms. rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych w mianowniku na -ia II.4.1) - zapisuje -ii w wyrazach obcych po p, b, f, w, m, t, d, r, l, k, g, ch w D., C., Ms. rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych w mianowniku na -ia II.4.1)
- em, en, om, on, q, ę - q i ę w wyrazach rodzimych - ę w M., B., W. lp rzeczowników - q i ę w B. lp i w N. lp rzeczowników i przymiotników - ę w zakończeniach czasowników - q i ę w zakończeniach czasu przeszłego	- zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni wyrazów z em, en, om, on, q, ę II.4.1) - zapisuje q i ę w wyrazach rodzimych lub całkowicie spolszczonych II.4.1) - zapisuje ę w M., B., W. liczby pojedynczej niektórych rzeczowników rodzaju nijakiego II.4.1) - zapisuje q i ę w B. lp i w N. lp zakończeń rzeczowników i przymiotników II.4.1) - zapisuje ę w zakończeniach czasowników w 1. osobie liczby pojedynczej w czasie teraźniejszym II.4.1) - zapisuje ę w formie prostej czasu przyszłego II.4.1) - zapisuje q i ę w zakończeniach czasu przeszłego II.4.1)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
▪ <i>q</i> na końcu czasowników ▪ <i>om, on, em, en</i> w wyrazach obcego pochodzenia ▪ <i>om, em</i> w zakończeniach rzeczowników	▪ zapisuje <i>q</i> na końcu czasowników w 3. osobie liczby mnogiej w czasie teraźniejszym II.4.1) ▪ zapisuje <i>q</i> na końcu czasowników w 3. osobie liczby mnogiej form prostych czasu przyszłego II.4.1) ▪ zapisuje <i>om, on, om, en</i> w wyrazach obcego pochodzenia II.4.1) ▪ zapisuje <i>om</i> w zakończeniach rzeczowników w C. liczby mnogiej II.4.1) ▪ zapisuje <i>em</i> w zakończeniach rzeczowników w N. liczby pojedynczej II.4.1)
▪ rozdzielna pisownia cząstki <i>by</i> ▪ łączna pisownia cząstki <i>by</i>	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni cząstki <i>by</i> II.4.1) ▪ pisze rozdzielnie cząstkę <i>by</i> po czasownikach w formie nieosobowej (bezokolicznikach, formach zakończonych na <i>-no, -to</i>) II.4.1) ▪ pisze rozdzielnie cząstkę <i>by</i> po wyrazach pełniących funkcję czasownika: <i>można by, niepodobna by, trzeba by, warto by, wolno by</i> II.4.1) ▪ pisze rozdzielnie cząstkę <i>by</i> po rzeczownikach, przymiotnikach, przysłówkach, liczebnikach II.4.1) ▪ pisze rozdzielnie cząstkę <i>by</i> po jej przeniesieniu przed czasownik II.4.1) ▪ pisze łącznie cząstkę <i>by</i> z czasownikami w formie osobowej II.4.1) ▪ pisze łącznie cząstkę <i>by</i> z niektórymi spójnikami: <i>aby, żeby, jeśliby, choćby, chociażby, gdyby, jeżeliby</i> II.4.1)
przyimki, wyrażenia przyimkowe, przyimki złożone	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni przyimków złożonych oraz wyrażen przyimkowych II.4.1) ▪ zapisuje (zasadniczo) rozdzielnie przyimki z: rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami II.4.1) ▪ zapisuje łącznie najczęściej używane wyrażenia przyimkowe, których pisownia została ustalona dłuższą tradycją II.4.1) ▪ zapisuje poprawnie przyimki złożone II.4.1)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
znaki interpunkcyjne – jak w klasie 4	jak w klasie IV

III. Tworzenie wypowiedzi 1. Elementy retoryki		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
▪ teksty pisane ▪ wypowiedzi ustne	jak w klasie 4, a ponadto ▪ budowa akapitów	jak w klasie 4, a ponadto ▪ zna zasady budowania akapitów III.1.5)

III. Tworzenie wypowiedzi 2. Mówienie i pisanie	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
jak w klasie 4, a ponadto ▪ opis obrazu ▪ opis krajobrazu ▪ opis zwierzęcia ▪ opis postaci rzeczywistej i literackiej ▪ sprawozdanie z wydarzenia ▪ sprawozdanie z filmu ▪ sprawozdanie ze spektaklu ▪ ogłoszenie (zawiadomienie) ▪ plan twórczy ▪ współczesne formy komunikatów	jak w klasie 4, a ponadto ▪ tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: ▪ opowiadanie twórcze z dialogiem III.2.1), III.2.9) ▪ opowiadanie odtwórcze z dialogiem III.2.1), III.2.9) ▪ sprawozdanie z wydarzenia (np. z wycieczki, z zawodów sportowych, z uroczystości szkolnej) III.2.1), III.2.9) ▪ sprawozdanie z filmu III.2.1), III.2.9) ▪ sprawozdanie ze spektaklu III.2.1), III.2.9) ▪ opis zwierzęcia III.2.1), III.2.9) ▪ opis krajobrazu III.2.1), III.2.9) ▪ opis postaci rzeczywistej i literackiej III.2.1), III.2.9) ▪ opis obrazu ▪ ogłoszenie (zawiadomienie) ▪ sporządza ramowy i szczegółowy plan twórczy III.2.3) ▪ rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) III.2.6)

III. Tworzenie wypowiedzi 2. Mówienie i pisanie	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
	- posługuje się odpowiednio współczesnymi formami komunikatów III.2.6) - zachowuje zasady etykiety językowej przy tworzeniu współczesnych form komunikatów III.2.6)

IV. Samokształcenie Uczeń:
jak w klasie 4, a ponadto   - dokonuje selekcji zgromadzonych informacji IV.3)   - podchodzi krytycznie do pozyskanych informacji IV.7)   - ocenia pozyskane informacje IV.3)   - porządkuje i porównuje informacje z różnych źródeł IV.3)   - stosuje różne formy zapisu pozyskanych informacji IV.2)   - poznaje życie kulturalne swojego regionu IV.8)

KLASA 6

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
utwory prozatorskie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - utwór fantastycznonaukowy - utwór <i>fantasy</i> - nowela - dziennik - powieść - odmiany powieści (obyczajowa, przygodowa, detektywistyczna)	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe: noweli, dziennika, powieści I.1.3) - podaje charakterystyczne cechy utworów fantastycznonaukowych i <i>fantasy</i> I.1.2) - rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe noweli, dziennika, powieści I.1.3)

I. Kształcenie literackie i kulturowe 1. Czytanie utworów literackich		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
	▪ podtytuł ▪ motto ▪ puenta ▪ wątek główny ▪ wątki poboczne ▪ fabuła ▪ akcja	▪ rozpoznaje odmiany powieści (opowiadań), w tym powieść obyczajową, przygodową, detektywistyczną I.1.3 ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu: podtytułu, motta, puenty I.1.5 ▪ wyodrębnia wątki I.1.13 ▪ omawia przebieg akcji I.1.5 ▪ wskazuje wątek główny i wątki poboczne I.1.13 ▪ omawia wątki utworu I.1.13 ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach I.1.15
utwory poetyckie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ podmiot liryczny ▪ przenośnia ▪ ożywienie ▪ apostrofa ▪ anafora ▪ pytanie retoryczne ▪ zgrubienie	jak w klasach 4 i 5 a ponadto ▪ charakteryzuje podmiot liryczny I.1.9 ▪ opowiada o uczuciach wyrażonych przez podmiot liryczny I.1.9 ▪ zna i rozpoznaje w tekście poetyckim: przenośnię, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, zdrobnienie, zgrubienie I.1.4 ▪ objaśnia funkcję przenośni, ożywienia, apostrofy, anafory, pytania retorycznego, zgrubienia w tekście I.1.4

I. Kształcenie literackie i kulturowe 2. Odbiór tekstów kultury		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe; dzieła teatralne, muzyczne, plastyczne, przekazy audiowizualne, programy radiowe	jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ fakt ▪ opinia ▪ cechy przekazów audiowizualnych ▪ plan filmowy ▪ audycja radiowa	jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ słucha uważnie i ze skupieniem audycji radiowych I.2.10) ▪ ogląda uważnie i ze skupieniem programy informacyjne, rozrywkowe, koncerty I.2.9), I.2.13) ▪ rozumie, czym jest fakt i opinia I.2.6) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii I.2.6) ▪ wyodrębnia elementy dzieła telewizyjnego (np. scenariusz, reżyseria) I.2.9) ▪ wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych: programu informacyjnego, programu rozrywkowego, koncertu I.2.9) ▪ nazywa tworzywo przekazów audiowizualnych (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa) I.2.9) ▪ wyjaśnia, czym jest plan filmowy I.2.9) ▪ rozróżnia rodzaje planów filmowych I.2.9) ▪ wyjaśnia, czym jest adaptacja radiowa utworu I.2.10)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
rzeczownik jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ temat fleksyjny, końcówka ▪ rzeczowniki konkretne i abstrakcyjne	jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ oddziela temat rzeczownika od końcówki II.1.4) ▪ wskazuje i nazywa oboczności (samogłoskowe i spółgłoskowe) w tematach rzeczowników II.1.4) ▪ rozróżnia rzeczowniki konkretne i abstrakcyjne II.1.1)
przymiotnik – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
czasownik jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ strona czynna i bierna ▪ czasowniki przechodnie i nieprzechodnie	jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ rozróżnia stronę czynną i bierną czasownika II.1.5) ▪ przekształca formy stronny czynnej czasowników na formy strony biernej II.1.5) ▪ przekształca formy stronny biernej czasowników na formy strony czynnej II.1.5) ▪ używa form strony czynnej i biernej czasowników odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi II.1.5) ▪ rozumie, czym są czasowniki przechodnie i nieprzechodnie II.1.5) ▪ wskazuje czasowniki przechodnie i nieprzechodnie II.1.5)
przysłówek – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
liczebnik – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
przyimek – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
zaimek ▪ znaczenie ▪ rodzaje zaimków ▪ zaimki nieodmienne	▪ rozpoznaje podstawowe części mowy odmienne: zaimek II.1.1) ▪ odróżnia zaimki od innych części mowy II.1.2) ▪ rozpoznaje i wskazuje zaimki w tekście II.1.1) ▪ rozróżnia zaimki: rzeczowne, przymiotne, przysłowne, liczebne II.1.1) ▪ odmienia wybrane zaimki II.1.4) ▪ rozróżnia zaimki nieodmienne II.1.4) ▪ poprawnie stosuje krótkie i długie formy zaimków osobowych II.1.4)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
partykuła - nieodmienna część mowy - rodzaj i funkcja partykuły - pisownia partykuły <i>by</i>	- rozpoznaje podstawowe części mowy nieodmienne: partykułę II.1.1) - identyfikuje partykuły jako niesamodzielne części mowy, które zmieniają znaczenia wyrazów lub zdań II.1.2) - rozdziela rodzaje partykuł II.1.1) - stosuje partykuły w wypowiedzeniach II.1.1) - określa funkcję partykuły II.1.1) - zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni partykuły <i>by</i> II.4.1)
wykrzyknik - nieodmienna część mowy - rodzaj i funkcja wykrzyknika	- rozpoznaje podstawowe części mowy nieodmienne: wykrzyknik II.1.1) - identyfikuje wykrzykniki jako niesamodzielne części mowy służące wyrażaniu silnych stanów uczuciowych oraz jako wyrazy służące do wydawania poleceń II.1.2) - stosuje wykrzykniki w wypowiedzeniach II.1.1) - określa funkcję wykrzykników II.1.1)
spójnik - nieodmienna część mowy - rodzaje spójników - spójniki podrzędności	- rozpoznaje podstawowe części mowy nieodmienne: spójnik II.1.1) - identyfikuje spójniki jako niesamodzielne części mowy służące łączeniu wyrazów w obrębie zdania oraz zdań składowych II.1.1) - odróżnia spójniki od innych części mowy II.1.2) - rozpoznaje i wskazuje spójniki w tekście II.1.1) - określa funkcję spójników w wypowiedzeniu pojedynczym II.1.1) - rozumie funkcję spójnika w wypowiedzeniu złożonym II.1.1) - rozdziela rodzaje spójników (wskazywanie stosunków współrzędnych lub nadrzędno-podrzędnych) II.1.1) - wymienia spójniki, przed którymi nie stawia się przecinków II.1.1)

II. Kształcenie językowe 1. Gramatyka języka polskiego	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
wypowiedzenie jak w klasach 4 i 5, a ponadto - wypowiedzenie / zdanie pojedyncze i złożone - zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - odróżnia zdania / wypowiedzenia pojedyncze od zdań złożonych II.1.12) - odróżnia zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie II.1.12) - tworzy zdania złożone współrzędnie i podrzędnie II.1.12) - przekształca zdania złożone w pojedyncze II.1.13) - łączy zdania pojedyncze w złożone II.1.13) - rozumie funkcje poszczególnych zdań / wypowiedzeń II.1.12)

II. Kształcenie językowe 2. Zróżnicowanie języka		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty kultury: - utwory poetyckie i prozatorskie (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca) - teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - oficjalna i nieoficjalna odmiana polszczyzny - słownictwo neutralne i wartościujące - antonim	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny II.2.2) - dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej II.2.2) - rozpoznaje w tekście / wypowiedzi słownictwo neutralne II.2.6) - rozumie funkcje słownictwa neutralnego w tekście II.2.6) - rozpoznaje w tekście / wypowiedzi słownictwo wartościujące II.2.6) - rozumie funkcje słownictwa wartościującego w tekście II.2.6) - rozróżnia antonimy II.2.8) - poprawnie używa antonimów II.2.8) - rozumie funkcje antonimów w tekście II.2.8)

II. Kształcenie językowe 2. Zróżnicowanie języka		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
		wykorzystuje antonimy przy tworzeniu własnych wypowiedzi II.2.8)

II. Kształcenie językowe 3. Komunikacja językowa i kultura języka		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
- teksty kultury - wypowiedzi ustne	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - typy komunikatów - intonacja	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - rozdziatnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny II.3.1) - dostrzega wywieranie presji (manipulowanie) za pomoca słownych komunikatów II.3.3) - rozumie, czym jest intonacja II.3.6) - stosuje intonację poprawną ze wzgledu na cel wypowiedzi II.3.6)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
wielka litera – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
ó i u – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
rz i ż – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
ch i h jak w klasach 4 i 5, a ponadto h w wyrazach obcego pochodzenia	jak w klasach 4 i 5, a ponadto zapisuje h w wyrazach obcego pochodzenia rozpoczynających się czastkami <i>hipo-</i>, <i>hydro-</i>, <i>hiper-</i>, <i>homo-</i>, <i>helio-</i> II.4.1)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
przymiotniki złożone – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
-ji, -ii, -i – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
em, en, om, on, q, ę – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
przymyki, wyrażenia przymikowe, przymyki złożone – jak w klasach 4 i 5	jak w klasach 4 i 5
zakończenia rzeczowników ▪ rzeczowniki zakończone na -ctwo, -dztwo, -stwo	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni rzeczowników zakończonych na -ctwo, -dztwo, -stwo II.4.1) ▪ zapisuje -ctwo w zakończeniach rzeczowników będących nazwami pojęć, jeśli w zakończeniu tematu fleksyjnego wyrazu, od którego pochodzi nazwa pojęcia, jest t, c, ć, cz lub k II.4.1) ▪ zapisuje -dztwo w zakończeniach rzeczowników będących nazwami pojęć, jeśli w zakończeniu tematu fleksyjnego wyrazu, od którego pochodzi nazwa pojęcia, jest d, dz lub dź II.4.1)
e ruchome	▪ wie, że w niektórych formach tego samego rzeczownika może występować lub zanikać e II.4.1)
liczebniki ułamkowe	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni liczebników ułamkowych II.4.1) ▪ zapisuje rozdzielnie liczebniki pół, półtora, ćwierć z rzeczownikami w dopełniaczu II.4.1) ▪ zapisuje łącznie liczebniki pół, półtora, ćwierć z rzeczownikami w mianowniku II.4.1) ▪ zapisuje łącznie liczebniki pół, półtora, ćwierć z przymiotnikami II.4.1)
daty	▪ zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni dat II.4.1) ▪ zna trzy sposoby zapisu poszczególnych składników daty II.4.1)

II. Kształcenie językowe 4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
	- w zapisie słownym nazwy miesięcy używa w dopełniaczu II.4.1) - stosuje poprawną kolejność zapisywania składników pełnej daty II.4.1)
znaki interpunkcyjne jak w klasach 4 i 5, a ponadto stosowanie: nawiasu, średnika	jak w klasach 4 i 5, a ponadto - rozdziela przecinkiem zdania (wypowiedzenia) składowe w zdaniu (wypowiedzeniu) złożonym II.4.2) - stosuje nawias przy wtrąceniach II.4.2) - poprawnie stosuje średnik II.4.2)

III. Tworzenie wypowiedzi 1. Elementy retoryki		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
- teksty pisane - wypowiedzi ustne	jak w klasie 4, a ponadto - argument - perswazja	jak w klasie 4, a ponadto - rozdóżnia argumenty odnoszące się do faktów III.1.2) - rozdóżnia argumenty odnoszące się do logiki III.1.2) - rozdóżnia argumenty odnoszące się do emocji III.1.2) - rozdóżnia i wskazuje środki perswazji III.1.6) - rozumie funkcje środków perswazji III.1.6)

III. Tworzenie wypowiedzi 2. Mówienie i pisanie	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ list oficjalny ▪ podziękowanie ▪ dedykacja ▪ opis przeżyć wewnętrznych ▪ charakterystyka postaci rzeczywistej ▪ charakterystyka bohatera literackiego ▪ notatka ▪ scenariusz filmowy	jak w klasach 4 i 5, a ponadto ▪ tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: – opowiadanie twórcze z elementami innych form wypowiedzi III.2.1), III.2.9) – opowiadanie odtwórcze z elementami innych form wypowiedzi III.2.1), III.2.9) – list oficjalny III.2.1), III.2.9) – charakterystyka postaci rzeczywistej III.2.1), III.2.9) – charakterystyka bohatera literackiego III.2.1), III.2.9) – opis przeżyć wewnętrznych III.2.1), III.2.9) – dedykacja III.2.1), III.2.9) ▪ tworzy proste notatki (np. w formie tabeli, wykresu) III.2.4), III.2.9) ▪ redaguje podziękowania III.2.1), III.2.9) ▪ redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów III.2.8), III.2.9)

IV. Samokształcenie Uczeń:
jak w klasach 4 i 5, a ponadto   ▪ korzysta ze słownika terminów literackich IV.5)   ▪ rozróżnia typy definicji słownikowych IV.6)   ▪ określa swoistość definicji słownikowych IV.6)   ▪ efektywnie posługuje się technologią informacyjną IV.9)   ▪ efektywnie korzysta z zasobów internetowych IV.9)   ▪ wykorzystuje technologię informacyjną i zasoby internetowe do prezentowania własnych zainteresowań IV.9)

KLASA 7

Material nauczania	Zagadnienia / dzialania	Przewidywane osiagniecia Uczen utrwal i poszerza wiedze oraz rozwija umiejetnosci z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
Jan Kochanowski Fraszki: <i>Na swoje księgi,</i> <i>Na dom w Czarnolesie,</i> <i>Na lipę,</i> <i>O żywocie ludzkim</i>	- humanista - fraszka - tematyka fraszek - autotematyzm - uosobienie - apostrofa - liryka bezpośrednia - motyw <i>theatrum mundi</i> - światopogląd	- rozpoznaje lirykę jako rodzaj literacki i wyjaśnia, jakie skutki dla tekstu przynosi wykorzystanie liryki bezpośredniej (I.1.1) - wskazuje cechy fraszki jako gatunku lirycznego i omawia różnorodność tematyki fraszek Kochanowskiego (I.1.2) - wyjaśnia funkcję uosobienia, apostrofy (I.1.4) - omawia światopogląd Kochanowskiego na podstawie fraszek (I.1.7), (I.1.9) - określa wartości estetyczne fraszek (I.1.8) - wykorzystuje w interpretacji fraszek potrzebne konteksty (I.1.11) - recytuje fraszki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem (I.1.12) - wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) - poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Szaudynger <i>Fraszki</i>	- fraszka - humor - żart językowy	- wyjaśnia, dlaczego poznane utwory to fraszki, omawia ich tematykę, omawia podobieństwa i różnice z fraszkami Kochanowskiego (I.1.1), (I.1.2), (I.1.4), (I.1.5), (I.1.6), (I.1.7), (I.1.8), (I.1.9) - poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Stanisław Jerzy Lec <i>Aforyzmy</i>	▪ aforyzm	▪ wyjaśnia, co to jest aforyzm (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję ironii w aforyzmach (I.1.6) ▪ omawia moralną wymowę aforyzmów (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne aforyzmów (I.1.8) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Andrzej Mleczko, Marek Raczkowski rysunki satyryczne	▪ żart rysunkowy ▪ rola tekstu w żarcie rysunkowym	▪ wyjaśnia, jakie zjawiska współczesnego świata komentują rysunki i omawia sposoby wywoływania przez nie śmiechu (I.2.3), (I.2.6) ▪ wyjaśnia, na czym polega związek rysunków satyrycznych z fraszkami, wskazuje nawiązania kulturowe i je interpretuje (I. 2.7)
Jan Kochanowski <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i>	▪ pieśń ▪ hymn ▪ adresat ▪ apostrofa ▪ paralelizm ▪ pytanie retoryczne	▪ wyjaśnia, dlaczego utwór należy do pieśni jako gatunku lirycznego, wskazuje w utworze cechy hymnu (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję środków poetyckich, którymi został opisany świat jako dzieło Boga (I.1.4) ▪ określa i omawia adresata oraz relacje między nadawcą i odbiorcą, formułuje intencje wypowiedzi poetyckiej (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodniej z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Jan Kochanowski <i>Pieśń III (Księgi wtóre)</i>	▪ pieśń ▪ liryka pośrednia ▪ adresat ▪ postawa życiowa ▪ wartości życiowe ▪ rady życiowe	▪ rozpoznaje utwór jako pieśń, ustala, kto jest adresatem wypowiedzi (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia wartości postulowane przez osobę mówiącą, ustosunkowuje się do rad życiowych formułowanych przez osobę mówiącą (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Kochanowski <i>Pieśń IX (Księgi wtóre)</i>	▪ pieśń ▪ światopogląd ▪ stoicyzm ▪ osoba mówiąca ▪ adresat	▪ wyjaśnia, dlaczego utwór reprezentuje pieśń jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia światopogląd osoby mówiącej, wyjaśnia, na czym polega i jak się objawia postawa stoicka (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Twardowski <i>Nie tylko my</i>	▪ osoba mówiąca ▪ liryczny podmiot zbiorowy	▪ wyjaśnia, kim jest osoba mówiąca, w którym imieniu się wypowiada (I.1.1), (I.1.2)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		▪ wyjaśnia, jak i w jakim celu zostały przedstawione stworzenia w wierszu (I.1.4), (I.1.6), (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i>	▪ ekologizm ▪ intencje tekstu ▪ temat tekstu	▪ wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą popularnonaukową (I.2.4) ▪ rozpoznaje gatunki dziennikarskie (I.2.5)
Tomasz Bagiński <i>Katedra</i>	▪ film animowany ▪ punkt widzenia kamery	▪ ocenia obejrzany film, interpretuje zakończenie filmu (I.2.3), (I.2.6) ▪ znajduje w filmie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Jan Kochanowski <i>Treny: I, V, VII, VIII, XIX (fragment)</i>	▪ humanizm ▪ postawa stoicka ▪ kontrast ▪ parafraza ▪ regularna budowa wiersza ▪ styl artystyczny	▪ wyjaśnia, dlaczego poznane utwory reprezentują tren jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2) ▪ przedstawia i omawia bohaterów lirycznych, dookreśla sytuację liryczną (I.1.7), (I.1.9) ▪ wyjaśnia funkcję zastosowanych środków poetyckich, wyjaśnia z czego wynika paradoks w tekście (I.1.4) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ prezentuje głosową interpretację utworu (I.1.12)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl artystyczny, wskazuje jego cechy w <i>Trenach</i> (II.2.7) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Leopold Staff <i>Przedśpiew</i>	▪ humanizm ▪ postawa stoicka ▪ kontrast ▪ parafraza ▪ regularna budowa wiersza	▪ omawia rolę regularnej budowy wiersza i jej związek z przesłaniem utworu (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję parafrazy (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą, omawia jej światopogląd; wyjaśnia, w czym ujawnia się postawa humanistyczna oraz czym wyraża się stoicyzm w utworze (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Joachim Patinir <i>Pzeprawa przez Styks</i> (reprodukcja obrazu)	▪ temat obrazu ▪ pejzaż ▪ kompozycja symetryczna	▪ opowiada o mitologicznych wierzeniach dotyczących świata zmarłych (I.1.7) ▪ wylicza typy obrazów ze względu na temat; wyjaśnia, czym wyróżnia się pejzaż oraz czym cechuje się i jakie znaczenia może sugerować kompozycja symetryczna (I.2.3) ▪ ocenia obraz (I.2.6)
Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i>	▪ kazanie ▪ alegoria ▪ postawy patriotyczne ▪ wartości	▪ rozpoznaje w tekście alegorię (I.1.4) ▪ odtwarza treść kazania (I.2.1) ▪ porządkuje informacje w zależności od ich funkcji (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a przemówieniem (I.2.4) ▪ omawia problem postaw obywateli oraz relacji między jednostką a zbiorowością w kontekście dobra ojczyzny; wypowiada się na temat współczesnych postaw patriotycznych (I.1.7), (I.1.9)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Marian Hemar <i>Modlitwa</i>	▪ podmiot zbiorowy ▪ odbiorca ▪ sytuacja liryczna ▪ postawy patriotyczne ▪ wartości	▪ wyjaśnia, dlaczego w utworze wypowiada się podmiot zbiorowy (I.1.1) ▪ omawia problem wolności przedstawiony w utworze; wypowiada się na temat swojego stosunku do ojczyzny (I.1.7), (I. 1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ wyjaśnia znaczenia związane z aluzjami literackimi i historycznymi (I.1.10), (I.1.11)
Ewa Winnicka <i>Angole</i>	▪ emigracja ▪ styl życia ▪ tożsamość narodowa ▪ asymilacja	▪ ocenia sposób życia w opisanych szkołach; charakteryzuje i ocenia relacje bohaterów z rówieśnikami; przedstawia przyczyny i rodzaje emigracji (I.1.9) ▪ porządkuje informacje z tekstu (I.2.1) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a reportażem (I. 2.4) ▪ rozpoznaje reportaż jako gatunek dziennikarski (I.2.5)
Ignacy Krasicki <i>Żona modna</i>	▪ satyra ▪ monolog ▪ dialog	▪ rozpoznaje satyrę jako gatunek literacki; określa, czego dotyczy dialog, a czego monolog (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia, co i w jaki sposób zostało ośmieszone w satyrze (I.1.5), (I.1.6) ▪ charakteryzuje bohaterów; ocenia relacje między małżonkami (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Mark Twain <i>Pamiętniki Adama i Ewy</i>	▪ pamiętnik ▪ nazywanie uczuć ▪ charakterystyka ▪ postaci	▪ rozpoznaje satyrę jako gatunek literacki; wyjaśnia, na czym polega i czemu służy w tekście parafraza (I.1.1), (I.1.2)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
	▪ parafraza	▪ omawia uczucia i stany emocjonalne towarzyszące pierwszym ludziom (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2) ▪ określa wartości estetyczne utworu (I.1.8) ▪ omawia rolę nawiązań biblijnych (I.1.10), (I.1.11)
Jan van Eyck <i>Portret małżonków Arnolfinich</i> (reprodukcja obrazu)	▪ symbol ▪ światłocien ▪ plany obrazu ▪ symetria kompozycji	▪ odtwarza własnymi słowami informacje o obrazie; ustala, co jest przedstawione na poszczególnych planach obrazu; wyjaśnia, z czego wynika symetria w kompozycji obrazu; omawia funkcję światła; wyjaśnia, jaką rolę na obrazie pełni światłocien (I.I. 2.3) ▪ określa wartości estetyczne obrazu (I.2.6)
Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i>	▪ ballada ▪ synkretyzm rodzajowy ▪ elementy świata przedstawionego ▪ problem winy i kary ▪ nastrój ▪ realizm i fantastyka	▪ wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki; omawia elementy świata przedstawionego; omawia konwencję przedstawiania świata w balladzie; wskazuje środki budowania nastroju (I.1.1), (I.1.2) ▪ ocenia postępowanie bohaterów; przedstawia swoją opinię na temat kary dla bohatera i ją uzasadnia (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne ballady (I.1.8) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Michel Piquemal <i>Drogocenna perła</i>	▪ elementy świata przedstawionego ▪ przypowieść ▪ znaczenia symboliczne ▪ postawa życiowa	▪ uzasadnia, dlaczego tekst można nazwać przypowieścią (I.1.1), (I.1.11) ▪ wyjaśnia przenośne znaczenia utworu (I.1.4) ▪ wyjaśnia, jakie przesłanie wynika z treści utworu; porównuje i ocenia postawy życiowe bohaterów (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne tekstu (I.1.8)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Karol Konwerski, Mateusz Skutnik <i>Pan Blaki</i> (fragment komiksu)	▪ komiks ▪ prawda ▪ kłamstwo ▪ paradoks ▪ warstwa plastyczna komiksu	▪ opowiada swoimi słowami sytuację przedstawioną we fragmencie komiksu (I.2.2) ▪ omawia problematykę fragmentu komiksu; przedstawia własne zdanie związane z tematem poruszonym w komiksie; omawia funkcję elementów humorystycznych; wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika paradoks w utworze (I.2.3) ▪ ocenia warstwę plastyczną komiksu (I.2.6) ▪ znajduje w komiksie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Adam Mickiewicz <i>Dziady</i> cz. II	▪ motto ▪ dramat ▪ tekst główny ▪ tekst poboczny ▪ obrzęd ▪ elementy realistyczne i fantastyczne ▪ prawdy moralne ▪ sentencje moralne ▪ irracjonalizm ▪ ludowość	▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ ocenia postępowanie postaci; omawia moralne przesłania utworu (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne dramatu (I.1.8) ▪ omawia nawiązania dramatu do kultury ludowej (I.1.10), (I.1.11) ▪ wyjaśnia pojęcie irracjonalizm, wskazuje związane z nim elementy utworu (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Twardowski <i>Spieszmy się</i>	▪ osoba mówiąca ▪ przesłanie utworu ▪ metafora ▪ porównanie ▪ życiowe rady	▪ omawia funkcję porównań w tekście; formułuje znaczenia wynikające z metafor (I.1.4) ▪ omawia światopogląd osoby mówiącej; omawia motyw przemijania; na podstawie tekstu formułuje życiowe rady (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ głosowo interpretuje wiersz (I.1.12)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Konrad Swinarski Inscenizacja <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza (spektakl teatralny)	- teatr telewizji - spektakl teatralny - inscenizacja - rozwiązania inscenizacyjne - tworzywa teatru - sztuka wielotworczywowa	- wskazuje środki budowania nastroju (I.2.2) - wyjaśnia, co to znaczy, że teatr jest sztuką wielotworczywową; wskazuje różnice między inscenizacją a tekstem literackim dramatu (I.2.3) - omawia rozwiązania inscenizacyjne; ocenia grę aktorską (I.2.6)
Adam Mickiewicz <i>Śmierć pułkownika</i>	- motyw rycerza - heroizacja - gloryfikacja - legenda poetycka - kontekst historyczny	- omawia sposoby tworzenia legendy poetyckiej, wyjaśnia, na czym polega puenta, omawia jej funkcję w utworze; wskazuje sposoby heroizowania bohaterki (I. 1.1), (I.1.4), (I.1.9) - określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) - rozpoznaje motyw rycerza; omawia związek utworu z kontekstem historycznym (I.1.10), (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Adam Mickiewicz <i>Reduta Ordona</i>	- legenda literacka - wydarzenia - narrator - kontrast - dynamika - symbolika - postawy patriotyczne - wartości	- omawia funkcję użytych środków językowych i sposoby dynamizacji wypowiedzi; omawia znaczenia symboliczne (I.1.1), (I.1.4) - rozpoznaje ironię w sposobie przedstawiania cara, określa jej cel (I.1.6) - wyjaśnia, w jakim celu poeta kreuje literacką legendę (I.1.7), (I.1.9) - podaje cel nawiązań do historii Polski (I.1.10), (I.1.11) - opowiada przebieg bitwy (I.2.2) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Melchior Wańkowicz <i>Ziele na kraterze</i> (fr.)	- literatura faktu - wartości - postawa życiowa	omawia wartości ważne dla bohaterów, wyjaśnia znaczenia zawarte w tytułowej metaforze (I.1.7), (I.1.9)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		- opowiada o realiach powstania, wyjaśnia, co łączy bohaterów fragmentu (I.1.10), (I.1.11), (I.2.2) - rozpoznaje utwór jako literaturę faktu (I.2.4) - ocenia zamysł kompozycyjny fragmentu (I.2.6) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Pomnik Grunwaldzki, Pomnik Obrońców Wybrzeża, Pomnik Poległych Stoczniovców 1970	- płaszczyzna i linia rzeźby a przekazywanie znaczeń - kompozycja rzeźby - porównanie rzeźb	- przedstawia cele, jakim służy stawianie pomników; porównuje obejrzone pomniki; wyjaśnia, jakie związki łączą obejrzone pomniki z poznanymi tekstami literackimi (I.2.3) - ocenia obejrzone pomniki (I.2.6)
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i>	- tragizm - tragedia - konflikt tragiczny - wybór wartości - realizm - fantastyka - charakterystyka postaci	- wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem; omawia konwencję pokazywania świata w dramacie; omawia źródła tragizmu (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) - omawia rolę baśniowych i legendarnych nawiązań (I.1.10), (I.1.11) - wypowiada się na temat sposobów osiągania wartości przez bohaterów (I.1.9) - wymienia wątki utworu, wskazuje powiązania między nimi (I.2.2) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Ewa Nowak <i>Drzazga</i>	- relacje międzyludzkie - konflikt - metaforyka tytułu - życiowe rady - styl potoczny	- ocenia relacje między bohaterkami; łączy tytułową metaforę z własnymi doświadczeniami życiowymi (I.1.9) - omawia źródła i przebieg konfliktu między siostrami (I.2.2) - znajduje w powieści nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl potoczny, rozpoznaje jego cechy w powieści (II.2.7)
Andrzej Pągowski plakat do <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego	▪ plakat ▪ elementy graficzne plakatu ▪ symbolika ▪ kompozycja ▪ związek ze spektaklem	▪ wskazuje specyficzne cechy plakatu jako tekstu kultury; omawia symboliczne sensy związane ze znakami plastycznymi plakatu (I. 2.3) ▪ ocenia plakat (I.2.6) ▪ omawia związek plakatu z problematyką utworu Słowackiego (I.2.7)
Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	▪ dramat ▪ akt ▪ scena ▪ komedia ▪ komizm ▪ rodzaje komizmu ▪ komedia charakterów ▪ elementy świata przedstawionego ▪ akcja dramatu ▪ wątki dramatu	▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem; omawia elementy świata przedstawionego; wyjaśnia, dlaczego <i>Zemsta</i> jest komedią charakterów (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ wskazuje przykłady komizmu postaci, sytuacji, języka (I.1.5), (I.1.6) ▪ charakteryzuje bohaterów i ocenia ich postępowanie (I.1.9) ▪ interpretuje głosowo wybrany monolog dramatu (I.1.12) ▪ omawia wszystkie wątki utworu; omawia rozwój akcji dramatu (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Beata Ostrowicka <i>Zła dziewczyna</i> (fr.)	▪ moralne dylematy ▪ relacje rodzinne ▪ konflikt ▪ wartości	▪ ocenia relacje bohaterki z członkami rodziny; formułuje rady dla bohaterki (I.1.9) ▪ opowiada o życiu bohaterki; wyjaśnia przyczyny i opowiada przebieg konfliktu (I.2.2) ▪ znajduje w powieści nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Banksy rysunki na murze między Izraelem a Palestyną	▪ sztuka uliczna ▪ intencja ▪ środki wyrazu	▪ wyjaśnia, co łączy obejrzone obrazy; wyjaśnia metaforyczne znaczenia dzieł; omawia symbolikę muru (I.2.3) ▪ ocenia obejrzone dzieła (I.2.6)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Cyprian Kamil Norwid <i>Ogólniki</i>	- rola poezji - rola języka - autotematyzm - nowatorstwo formy	- omawia formę utworu (I.1.1), (I.1.8) - omawia motywy symboliczne (I.1.4) - omawia różne postawy wobec rzeczywistości oraz rolę poety i poezji (I.1.7), (I.1.9)
Cyprian Kamil Norwid <i>Moja piosnka II</i>	- symbol - obrazy poetyckie - neologizm - odbiorca	- omawia sposób kreowania świata w utworze; dostrzega idealizację; omawia zwartość treściową obrazów poetyckich (I.1.1), (I.1.8) - wyjaśnia znaczenia elementów symbolicznych oraz funkcję neologizmów (I.1.4) - charakteryzuje osobę mówiącą, omawia ważne dla niej wartości (I.1.7), (I.1.9) - wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i>	- epika - nowela - tragizm - punkt kulminacyjny - retrospekcja	- omawia cechy utworów epickich, wyjaśnia, dlaczego utwór jest nowelą (I.1.1), (I.1.2) - komentuje losy bohatera, ocenia je, charakteryzuje bohatera i omawia jego stany emocjonalne (I.1.7), (I.1.9) - wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Marcin Wandałowski <i>Nasz język – łączy czy dzieli</i> (rozmowa z Jerzym Bralczykiem)	- wywiad - komunikacja językowa - zmiany w języku współczesnym	- wyjaśnia, dlaczego tekst reprezentuje wywiad jako wypowiedź publicystyczną (I.2.4), (I.2.5) - odtwarza główne myśli wypowiedzi rozmówcy i je uzupełnia własnymi spostrzeżeniami (I.2.1), (I.2.2)
Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	- powieść historyczna - etos rycerski - obyczaje rycerskie - rycerskie wartości	wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią historyczną, określa relację między elementami historycznymi i fikcyjnymi (I.1.1), (I.1.2)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
	- rycerska obrzędowość - motyw rycerza - bohater statyczny i dynamiczny - fikcja a historia - archaizm i archaizacja	- charakteryzuje i ocenia wybranych bohaterów, wyjaśnia, kto i dlaczego jest bohaterem dynamicznym (I.1.9) - opowiada o obyczajach rycerskich, wyjaśnia rolę archaizmów w języku utworu (I.1.10), (I.1.11) - omawia układ wątków utworu (I.2.2) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jarosław Grzędowicz <i>Pan Lodowego Ogrodu</i>	- obyczaje rycerskie - honor rycerski - literatura fantasy - fantastyka - nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych	- wyjaśnia, na czym polega fantastyka literacka, podaje przykłady literatury należącej do fantastyki naukowej i do fantasy (I.1.1) - określa wartości estetyczne dzieła (I.1.8) - porządkuje informacje na temat krainy przedstawionej we fragmencie, odtwarza i ocenia argumenty, które zadecydowały o wyborze Vuka do spełnienia misji, opisuje przeżycia bohatera podczas spotkania mieszkańcami obcej planety, uzasadnia je odwołaniami do tekstu (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2) - omawia rolę nawiązań do średniowiecza (I.1.10), (I.1.11)
Rodolphe Jacquette, Bernard Capo <i>Krzyżacy 1. W cieniu czarnych kniei</i> (fr.)	- komiks jako forma wypowiedzi - związek obrazu i tekstu - obrazowe a słowne przekazywanie znaczeń	- porównuje fragment komiksu z odpowiednim fragmentem powieści, wskazuje podobieństwa i różnice (I.2.7) - łączy różne rodzaje dymków z rodzajem tekstu w komiksie, wyjaśnia, jak osiągnięto efekty dynamizmu (I.2.3) - ocenia fragment komiksu (I.2.6)
Karol Dickens <i>Opowieść wigilijna</i>	- dydaktyzm - ocena postępowania bohaterów - dostrzeganie różnic w postawach bohaterów	- określa rolę fantastyki w utworze (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) - charakteryzuje głównego bohatera, przywołując odpowiednie fragmenty (I.2.1), (I.2.2)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
	- rodzaje charakterystyki - wartości	- wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała zmiana w myśleniu i postępowaniu bohatera, wypowiada się na temat motywów ludzkiego postępowania; wyjaśnia znaczenie czasu wydarzeń (I.1.7), (I.1.9) - wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i>	- tekst naukowy - dwa sposoby egzystencji - posiadanie a bycie - postawa życiowa - wartości - styl naukowy	- czyta ze zrozumieniem tekst naukowy (I.2.1), (I.2.2), (I.2.4) - wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter filozoficzny; omawia i ocenia obie postawy życiowe, przedstawia swoje poglądy (I.1.7), (I.1.9) - rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl naukowy, rozpoznaje jego cechy w tekście (II.2.7)
Fundacja Arka plakat promujący bezinteresowne działanie	- plakat - grafika - elementy graficzne plakatu	wskazuje główne środki wyrazu plakatu, omawia przenośne znaczenie znaków graficznych (I.2.3), (I.2.6)
Bolesław Leśmian <i>Dziewczyna</i>	- ballada - fantastyka - symbol - postawa narratora - funkcja neologizmów	- wyjaśnia, dlaczego utwór jest balladą; określa relacje między elementami realistycznymi i fantastycznymi (I.1.1), (I.1.2) - rozpoznaje użyte środki stylistyczne omawia funkcję neologizmów (I.1.4) - omawia postawę narratora (I.1.7), (I.1.9)
Bolesław Leśmian <i>Wczesnym rankiem Tęcza</i>	- liryka bezpośrednia - poetycki pejzaż - postawa wobec natury - obrazy poetyckie - ożywienie	- wyjaśnia, dlaczego utwór należy do liryki bezpośredniej (I.1.1) - omawia zawartość obrazów poetyckich, omawia funkcję ożywienia (I.1.4), (I.1.8)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		ocenia postawy pokazane w utworze (I.1.9)
Aleksander Minorski <i>Ikar znad Dunajca</i>	- motyw ikaryjski - opowieść biograficzna - elementy świata przedstawionego - uczucia i emocje	- wyjaśnia, czym cechuje się opowieść biograficzna (I.1.1), (I.1.2), (I.1.11) - wyjaśnia, na czym polega motyw ikaryjski w kulturze (I.1.10) - omawia elementy świata przedstawionego oraz omawia źródła emocji i przeżyć (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2)
Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński <i>Świat przedstawiony utworu literackiego wobec rzeczywistości</i>	- konwencja literacka: realistyczna i fantastyczna - groteska - absurd - elementy świata przedstawionego	- wyjaśnia różnice między obrazowaniem realistycznym a fantastycznym; omawia funkcje absurdu; określa, czym jest groteska (I.2.1), (I.2.2) - dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową i popularnonaukową (I.2.4)
Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie Na łące</i>	- liryka bezpośrednia - znaczenia metaforyczne - przerzutnia - postawa życiowa - optymizm	- wyjaśnia, dlaczego utwór należy do liryki bezpośredniej (I.1.1) - określa funkcję przerwutni; wyjaśnia znaczenia metaforyczne (I.1.4), (I.1.8) - charakteryzuje osobę mówiącą; wypowiada się na temat jej postawy życiowej, formułuje przesłanie wiersza (I.1.7), (I.1.9) - wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Małgorzata Baranowska <i>Szczęście codzienne (fragment Tylko się rozejrzeć)</i>	- źródła szczęścia - postawa życiowa - wartości	- formułuje problematykę tekstu; wypowiada się na temat źródeł szczęścia; ustosunkowuje się do poglądów autorki (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) - dostrzega różnice między literaturą piękną a publicystyką, określa ich funkcje (I.2.4)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Richard Carlson <i>Nie zadręczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>)	▪ afirmacja ▪ postawa życiowa ▪ odczytywanie intencji tekstu ▪ życiowe rady ▪ styl potoczny ▪ styl publicystyczny	▪ omawia fragmenty omawiające postawę życiową (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a publicystyką (I.2.4) ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl potoczny, a czym styl publicystyczny; omawia skutki zastosowania tych stylów w tekście (I.2.7)
Jan Lechoń <i>Czerwone wino</i> <i>Do malarza</i>	▪ symbolika pór roku ▪ opis krajobrazu ▪ osoba mówiąca ▪ poetyckie refleksje o życiu	▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ wyjaśnia symbolikę pór roku (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą; ustosunkowuje się do wypowiedzianych przez nią refleksji (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Jan Kasprowicz <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>	▪ epitet złożony ▪ opis impresyjny ▪ obraz poetycki ▪ symbol ▪ sonet	▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest sonetem; określa, z czego wynika i na czym polega impresyjność opisu poetyckiego (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia symboliczne znaczenia poszczególnych elementów opisu; omawia zawartość obrazów poetyckich; określa funkcję epitetów złożonych (I.1.4) ▪ odczytuje z wiersza refleksje dotyczące życia, natury, człowieka i świata (I.1.7), (I.1.9)
Czesław Miłosz <i>Mały traktat o kolorach</i>	▪ traktat ▪ symbolika barw ▪ epitety złożone i ich funkcja	▪ wyjaśnia znaczenie tytułu; omawia symboliczne znaczenie barw i funkcję epitetów złożonych; określa intencję tekstu (I.2.1), (I.2.2)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową (I.2.4)
Jerzy Liebert <i>Uczę się ciebie, człowieku</i>	▪ postawa życiowa ▪ metafora ▪ osoba mówiąca ▪ odbiorca ▪ sytuacja liryczna	▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ wyjaśnia znaczenia metafor, omawia sytuację liryczną (I.1.4) ▪ wypowiada się na temat osoby mówiącej; wyjaśnia, jakiej postawy życiowej uczy wiersz (I.1.7), (I.1.9)
Leszek Kołakowski <i>O wrogu i przyjacielu</i>	▪ postawa życiowa ▪ cechy przyjaźni ▪ refleksje o życiu ▪ wartości	▪ formułuje problematykę tekstu; wypowiada się na temat przyjaźni; ustosunkowuje się do poglądów autora (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową i popularnonaukową, określa ich funkcje (I.2.4)
Max Ehrmann, Piotr Walewski, zespół <i>Piwnicy pod Baranami</i> <i>Dezyderata</i>	▪ życiowe rady ▪ wartości ▪ nastrój utworu ▪ dezyderat	▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ rozpoznaje użyte środki stylistyczne i omawia ich funkcje; wyjaśnia powody zastosowania form trybu rozkazującego (I.1.4) ▪ formułuje życiowe rady własnymi słowami; nazywa i porządkuje wartości, o których mowa w tekście (I.1.7), (I.1.9) ▪ ocenia muzyczną wersję utworu (I.2.6) ▪ znajduje w utworze nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i>	▪ opowiadanie ▪ monolog ▪ refleksje ▪ postawa życiowa	▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		- ocenia postawę bohatera, omawia jego relacje z chłopcem, formułuje przesłanie utworu (I.1.7), (I.1.9) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jasiek Mela <i>Poza horyzonty</i>	- literatura faktu - dziennik - prezentacja postaci - postawa życiowa	- wyjaśnia, dlaczego tekst należy do literatury faktu (I.2.4) - wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) - charakteryzuje i ocenia bohatera, omawia jego postawę życiową (I.1.7), (I.1.9)
Andrew Wyeth <i>Świat Krystyny</i> (reprodukcja obrazu)	- kompozycja dzieła - bohaterka obrazu - symbolika motywu drogi	omawia warstwę przedstawieniową obrazu i wyjaśnia symboliczne znaczenia jego elementów; omawia i ocenia kompozycję dzieła (I.2.3), (I.2.6)
Agata Christie <i>Dwanaście prac Herkulesa</i>	- powieść detektywistyczna - dedukcja - indukcja - charakterystyka bohatera - motywy działania - mitologiczne nawiązania	- wyjaśnia, na jakiej podstawie klasyfikuje utwory jako opowiadania kryminalne (I.1.1), (I.1.2) - charakteryzuje bohaterów; omawia i ocenia motywy ich działania (I.1.9) - omawia nawiązania do mitu o pracach Heraklesa (I.1.10), (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Czesław Miłosz <i>Zakłęcie</i>	- znaczenia przenośne utworu - metafora - filozofia - osoba mówiąca	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) - odczytuje znaczenia przenośne; objaśnia metafory (I.1.4) - odczytuje przesłanie utworu; charakteryzuje osobę mówiącą (I.1.7), (I.1.9) - wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Auguste Rodin <i>Myśliciel</i> (rzeźba)	- rzeźba - rzeźba figuratywna - faktura rzeźby - przesłanie dzieła plastycznego - symbol	- odróżnia sztukę figuratywną od abstrakcyjnej; wyjaśnia znaczenia wynikające ze sposobu przedstawienia postaci (I.2.3) - ocenia dzieło (I.2.6)
II. Kształcenie językowe		
Części mowy: czasownik – formy osobowe	- powtórzenie wiadomości o czasowniku - pisownia <i>nie</i> - pisownia części <i>-by</i> - pisownia zakończeń <i>-źć, -ść</i>	- funkcjonalnie wykorzystuje w wypowiedzi osobowe formy czasownika (II.1.1–1.6) z PP 4–6 - wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w tematach fleksyjnych czasownika (II. 4.1) - stosuje w praktyce wszystkie reguły ortograficzne dotyczące tej części mowy (II. 4.4)
Części mowy: czasownik – formy nieosobowe	- powtórzenie wiadomości o bezokoliczniku, formach zakończonych na <i>-no, -to</i> i formach typu <i>mówi się</i> - imiesłów przymiotnikowy czynny i bierny - imiesłów przysłówkowy uprzedni i współczesny - pisownia <i>nie</i>	- rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje je w zdaniach (II.1.4) - stosuje w praktyce regułę pisowni <i>nie</i> z imiesłowami oraz zasady interpunkcyjne dotyczące tej części mowy (II. 4.4)
Składnia: zdania złożone	powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych	- rozróżnia zdanie pojedyncze i zdanie złożone (II.1.12) z PP 4–6 - poprawnie stosuje w zdaniach złożonych przecinek i średnik (II.4.2) z PP 4–6
Składnia: zdania złożone współrzędnie	powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych współrzędnie	- rozróżnia typy zdań złożonych współrzędnie (II.1.12) z PP 4–6 - stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach złożonych współrzędnie (II.4.2) z PP 4–6

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Składnia: zdania złożone podrzędnie	powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych podrzędnie	stosuje celowo zdania złożone podrzędnie; wyjaśnia, kiedy wypowiedzenie składowe jest podrzędne a kiedy nadrzędne; wie, na czym polega stosunek podrzędności (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne podmiotowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym podmiotowym	wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym podmiotowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne orzecznikowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym orzecznikowym	- wie, jak jest zbudowane orzeczenie imienne (II.1.8) z PP 4–6 - wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym orzecznikowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne przydawkowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym przydawkowym	- wie, czym cechuje się przydawka jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 - wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym przydawkowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne dopełnieniowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym dopełnieniowym	- wie, czym cechuje się dopełnienie jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 - wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym dopełnieniowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne okolicznikowe	powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym okolicznikowym	- wie, czym cechuje się okolicznik jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 - wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym okolicznikowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: imiesłowowy równoważnik zdania	- równoważnik zdania - imiesłowowy równoważnik zdania	wyjaśnia różnice między zdaniem a równoważnikiem zdania (II.1.12) z PP 4–6

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		▪ stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje (II.1.4)
Składnia: zdania wielokrotnie złożone	▪ zdanie wielokrotnie złożone ▪ zdanie nadrzędne ▪ zdania składowe	▪ wyjaśnia, po czym rozpoznać zdania wielokrotnie złożone; obrazuje na wykresie relacje między zdaniami składowymi (II.1.5)
Słownictwo: wyraz podstawowy i pochodny	▪ wyraz podstawowy ▪ wyraz pochodny	▪ wyjaśnia, kiedy wyraz jest podstawowy, a kiedy pochodny; tworzy wyrazy pochodne od rzeczowników, czasowników, przymiotników (II.1.2)
Słownictwo: budowa słowotwórcza wyrazu	▪ podstawa słowotwórcza ▪ formant ▪ analiza słowotwórcza ▪ wyraz niepodzielny słowotwórczo	▪ tworzy pary wyrazów: podstawowy i pochodny; wyjaśnia, czym jest podstawa słowotwórcza, a czym formant w wyrazie pochodnym; wymienia kolejne etapy analizy słowotwórczej wyrazu (II.1.2) ▪ dokonuje analizy oboczności w podstawie słowotwórczej (II.4.1)
Słownictwo: rodzaje i funkcje formantów	▪ formant ▪ przedrostek ▪ przyrostek ▪ wrostek, ▪ formowanie znaczenia wyrazu	▪ wyjaśnia rolę formantu; tworzy wyrazy przez użycie różnych rodzajów formantu (II.1.2)
Słownictwo: wyrazy złożone – złożenia, zestawienia, zrosty	▪ połączenie dwóch podstaw słowotwórczych ▪ złożenie ▪ zestawienie ▪ zrost	▪ rozróżnia złożenia, zestawienia, zrosty, zna zasady ich tworzenia oraz poprawnej pisowni (II.1.3)
Słownictwo: rodzina wyrazów	▪ rodzina wyrazów ▪ rdzeń ▪ oboczności w rdzeniu	▪ wyjaśnia, co to są wyrazy pokrewne; tworzy rozbudowane rodziny wyrazów; odróżnia rdzeń od podstawy słowotwórczej (II.1.2) ▪ zaznacza oboczności w rdzeniu (II.4.1)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Słownictwo: skrótowce i skróty	- typy skrótowców - pisownia skrótów	- zna typy skrótów i skrótowców, określa ich funkcje w tekście (II.2.1) - poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji (II.4.1), (II.4.4)
Komunikacja językowa: Elementy aktu komunikacji	- nadawca - odbiorca - komunikat - kod - kontekst	omawia relacje między składnikami aktu komunikacji (II.3.1), (II.3.2), (II.3.3) z PP 4–6
Komunikacja językowa: nadawca w akcie komunikacji	- nadawca - odmiany środowiskowe języka - socjolekt - cytaty - cytowanie	- omawia rolę nadawcy w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 - rozpoznaje odmiany środowiskowe języka (II.2.1), (II.2.5), (II.3.2) - używa cytatów w wypowiedzi, poprawnie stosuje zasady cytowania (II.4.2)
Komunikacja językowa: intencje wypowiedzi	- nadawca - intencje wypowiedzi - cel wypowiedzi - reakcja odbiorcy	- rozpoznaje różnorodne intencje w komunikacji, rozpoznaje cele cudzej wypowiedzi (II.3.3) z PP 4–6 - dobiera środki do wyrażania swoich celów (II.3.6) z PP 4–6; (II.3.1), (II.3.2)
Komunikacja językowa: kontakt z odbiorcą wypowiedzi	- odbiorca - nawiązywanie kontaktu - interakcja - forma komunikatu - kultura języka - grzeczność językowa - etykieta - netykieta	- wyjaśnia rolę odbiorcy w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 - wyjaśnia, co to jest, na czym polega i jak może przebiegać interakcja między nadawcą i odbiorcą; wie, na czym polega grzeczność językowa i świadomie stosuje jej zasady (II.3.1), (II.3.2)
Komunikacja językowa: akt komunikacji a sytuacja komunikacyjna	- sytuacja komunikacyjna - mowa zależna - mowa niezależna	- omawia różnorodne sytuacje komunikacyjne, wyjaśnia ich wpływ na językowy kształt komunikatu (II.3.3) z PP 4–6 - wie, czym różni się mowa zależna od mowy niezależnej, dokonuje twórczych przekształceń mowy

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		zależnej w niezależną i odwrotnie (II.1.6)
Komunikacja językowa: kontekst aktu komunikacji	- kontekst - spójność - homonimy	- omawia znaczenie kontekstu w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 - wyjaśnia wpływ kontekstu na znaczenie wyrazu, wyjaśnia, co to są homonimy (II.2.4)
III. Formy wypowiedzi		
Umiejętności retoryczne Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i> Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński <i>Świat przedstawiony utworu literackiego wobec rzeczywistości</i> Małgorzata Baranowska <i>Szczęście codzienne</i> (fragment <i>Tylko się rozejrzeć</i>) Richard Carlson <i>Nie zadręczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>) Zygmunt Saloni <i>Jak pisać wypracowania?</i>	- akapit - wypowiedzenie tematowe - akapit analityczny - akapit sumujący - budowa akapitu i powiązania między nimi - spójność - argument - rodzaje argumentów - przesłanka - konkluzja - przykład - figury retoryczne - zwroty retoryczne	- rozpoznaje środki retoryczne, wyjaśnia ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) - rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych; zna zasady spójności językowej między akapitami; formułuje główną myśl akapitu (III.1.3) - formułuje argumenty uzasadniające poglądy autora lub stanowiące ich zaprzeczenie (III.1.4) - odróżnia przykład od argumentu (III.1.5) - przedstawia wnioski (III.1.6) - polemizując z cudzymi poglądami, rzeczowo uzasadnia swoje zdanie (III.1.7)
Artykuł do szkolnej gazetki	- argument - przykład - wniosek	funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i>	artykuł	- gromadzi i porządkuje materiał do stworzenia wypowiedzi (III.1.2) - tworzy artykuł do gazetki, stosując odpowiednią kompozycję oraz zasady spójności między akapitami (III.1.3) - formułuje argumenty uzasadniające konieczność ochrony Ziemi i popiera je przykładami (III.1.4), (III.1.5) - formułuje wnioski (III.1.6)
Opis budowli Tomasz Bagiński <i>Katedra</i>	opis jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał do opisu budowli (III.1.2) - tworzy opis budowli, stosuje odpowiednią kompozycję oraz zasady spójności między akapitami (III.1.3)
Opis krajobrazu Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i>	opis jako forma wypowiedzi	opisuje krajobraz przedstawiony na obrazie, uzasadnia, czy byłby on odpowiednia scenerią dla utworu Mickiewicza (III.1.2), (III.1.3)
Opis przeżyć Adam Mickiewicz <i>Dziady część II</i> Aleksander Minorski <i>Ikar znad Dunajca</i>	opis jako forma wypowiedzi	rozpoznaje i określa stany emocjonalne, wskazuje ich źródła, tworzy opis przeżyć wewnętrznych, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Opis postaci Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	opis jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał do opisu postaci (III.1.2) - opisuje bohatera <i>Krzyżaków</i>, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3)
List prezentujący argumenty Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i> Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i>	- list jako forma wypowiedzi - teza - rodzaje argumentów - wywód - konkluzja	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) - pisze list o charakterze argumentacyjnym (III.1.2), (III.1.3), (III.1.5), (III.1.7)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Charakterystyka Mark Twain <i>Pamiętniki Adama i Ewy</i>	charakterystyka jako forma wypowiedzi	gromadzi i porządkuje materiał do charakterystyki, charakteryzuje bohaterów, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Charakterystyka porównawcza Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	charakterystyka porównawcza jako forma wypowiedzi	gromadzi i porządkuje materiał, pisze charakterystykę porównawczą, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Streszczenie Ignacy Krasicki <i>Żona modna</i> Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i> Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	- wątek - streszczenie	wydobywa informacje z tekstu, porządkuje je, skraca; pisze streszczenie, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.2)
Hasło reklamowe Fundacja Arka plakat promujący bezinteresowne działanie	- związki wyrazowe - układanie hasła reklamowego - środki perswazyjne	pisze hasło plakatowe; zna środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych oraz zasady etyki wypowiedzi (III.1.8), (III.1.9)
Recenzja filmu Tomasz Bagiński <i>Katedra</i>	- recenzja jako forma wypowiedzi - wyrażanie opinii	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) - gromadzi i porządkuje materiał, tworzy recenzję filmu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
Recenzja spektaklu Konrad Swinarski inscenizacja <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza	- recenzja jako forma wypowiedzi - wyrażanie opinii	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) - gromadzi i porządkuje materiał, pisze recenzję spektaklu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Recenzja książki Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i>	- recenzja jako forma wypowiedzi - wyrażanie opinii	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) - gromadzi i porządkuje materiał, pisze recenzję książki, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
Przemówienie Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i>	- przemówienie jako forma wypowiedzi - teza - argument - przykład - środki retoryczne	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) - formułuje tezę, gromadzi argumenty, stosuje przykłady, formułuje wnioski (III.1.2), (III.1.4), (III.1.5), (III.1.6) - pisze przemówienie (III.1.3), (III.2.1) - dokonuje interpretacji głosowej napisanego przemówienia (III.1.4)
Rozprawka (typ I) Ewa Winnicka <i>Angole</i>	- rozprawka jako forma wypowiedzi - teza - rodzaje argumentów - wywód - konkluzja	- stawia tezę, przedstawia i hierarchizuje rozbudowane argumenty; rzeczowo uzasadnia swoje zdanie (III.1.4), (III.1.5), (III.1.7) - przeprowadza wywód myślowy (III.1.6) - pisze rozprawkę, stosując odpowiednią kompozycję (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
Rozprawka (typ II) Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i>	- rozprawka jako forma wypowiedzi - teza - hipoteza - argument - kontrargument - wniosek	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) - gromadzi i porządkuje materiał, stawia hipotezę, przedstawia argumenty i kontrargumenty, zbiera wnioski (III.1.2), (III.1.4), (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7) - pisze rozprawkę z hipotezą, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)

Material nauczania	Zagadnienia / dzialania	Przewidywane osiagniecia Uczen utruala i poszerza wiedze oraz rozwija umiejetnosci z klas wcześniejszych, a ponadto:
Głos w dyskusji Leszek Kołakowski <i>O wrogu i przyjacielu</i>	- dyskusja - prezentowanie poglądów - uzasadnianie swojego zdania - zasady grzeczności	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) - prezentuje stanowisko w dyskusji, odnosi się do poglądów innych uczestników dyskusji, przestrzega zasad kultury (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7)
IV. Samokształcenie		
- Projekty edukacyjne: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, współdziałanie w grupie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym środowiska oraz regionu, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielne prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.3), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) - Wirtualne spacery: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielna prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) - Infografiki: pogłębianie wiedzy przedmiotowej, rozwijanie nawyków systematycznego uczenia się (IV. 5), (IV.7)		

KLASA 8

Material nauczania	Zagadnienia / dzialania	Przewidywane osiagniecia Uczen utruala i poszerza wiedze oraz rozwija umiejetnosci z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
Adam Mickiewicz <i>Stepy akermalskie</i> Kontekst literacki	- biografia autora - osoba mówiąca - obraz poetycki - opis krajobrazu - językowe środki opisu - stan psychiczny osoby mówiącej	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) - rozpoznaje środki językowe, określa ich funkcję (I.1.4) - wyodrębnia obrazy poetyckie, nazywa uczucia osoby mówiącej (I.1.7), (I.1.9)

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
	orientalizm	- wykorzystuje w interpretacji elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem mgły</i>	- obrazowanie przestrzeni - bohater obrazu - motyw wędrówki - kompozycja obrazu - perspektywa	- omawia elementy przedstawione na obrazie; wydobywa znaczenia przenośne dzieła; omawia perspektywę obrazu i jej rolę w kreowaniu znaczeń (I.2.3) - określa wartości estetyczne obrazu (I.2.6)
Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> Kontekst literacki	- poemat - epopeja narodowa - bohater zbiorowy - bohater dynamiczny - wątek - konflikt - retrospekcja, - wydarzenia historyczne - językowe środki opisu	- wyjaśnia, czym cechuje się poemat, wyjaśnia, jaki utwór nazywamy epopeją narodową (I.1.1), (I.1.2) - wyodrębnia wątki utworu, prezentuje elementy świata przedstawionego, charakteryzuje bohaterów, analizuje partie opisowe (I.1.7), (I.1.8), (I.1.9) - wykorzystuje kontekst historyczny w interpretacji (I.1.10), (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Adam Pańczuk <i>Karczeby</i> (fotoreportaż)	- fotoreportaż - etymologia - kompozycja fotografii	- wyjaśnia, czym cechuje się fotoreportaż; odtwarza własnymi słowami informacje dotyczące tytułu; wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów fotografii (I.2.3) - ocenia fotografie (I.2.6) - znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Henryk Sienkiewicz <i>Quo vadis</i> Kontekst literacki Kontekst kulturowy	- powieść historyczna - idea - realizm - elementy świata przedstawionego - motywy postępowania bohaterów - konflikt wartości	- wskazuje cechy powieści historycznej, wie, na czym polega realistyczne prezentowanie świata (I.1.1), (I.1.2) - omawia elementy świata przedstawionego, ocenia postawy bohaterów, nazywa wartości (I.1.7), (I.1.9) - ocenia wartości estetyczne powieści (I.1.8) - wskazuje elementy historyczne (I.1.10), (I.1.11)

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Stefan Żeromski <i>Szyfrowe prace</i> Kontekst literacki Kontekst kulturowy	▪ powieść ▪ elementy świata przedstawionego ▪ rusyfikacja ▪ wartości ▪ tożsamość narodowa ▪ formy walki z rusyfikacją ▪ symbolika ▪ rola literatury	▪ omawia elementy świata przedstawionego i określa wartości estetyczne powieści (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu utworu (I.1.4) ▪ omawia realia obyczajowe, rozpoznaje kontekst historyczny; omawia metody rusyfikacji i postawy młodzieży wobec zaborcy (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Elegia o... [chłopcu polskim]</i>	▪ elegia ▪ osoba mówiąca ▪ bohater liryczny ▪ kontrast ▪ metafora	▪ wyjaśnia, czym cechuje się elegia jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ wyjaśnia funkcję kontrastu; objaśnia metafory (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą i omawia bohatera lirycznego utworu (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12)
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Z głową na karabinie</i>	▪ pokolenie wojenne, pokolenie Kolumbów ▪ tragizm pokolenia ▪ symbol ▪ podmiot liryczny ▪ bohater liryczny ▪ kontrast ▪ peryfrazja	▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ podaje znaczenia elementów symbolicznych; wyjaśnia funkcję kontrastu oraz peryfrazji (I.1.4) ▪ charakteryzuje podmiot liryczny i omawia bohatera lirycznego (I.1.7), (I.1.9) ▪ wyjaśnia znaczenie nazwy <i>pokolenie Kolumbów</i>; wypowiada się na temat tragizmu pokolenia wojennego (I.1.10), (I.1.11)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
		recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12)
Zbigniew Herbert <i>Nike, która się waha</i>	- motywy mitologiczne - reinterpretacja - bohater liryczny - tragizm - wiersz wolny	- omawia budowę utworu; wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja (I.1.1), (I.1.2), (I.1.4) - charakteryzuje bohatera lirycznego; wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega jego tragizm (I.1.7), (I.1.9) - objaśnia motywy mitologiczne występujące w wierszu (I.1.10), (I.1.11) - recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12)
Andrzej Wróblewski <i>Matka z zabitym dzieckiem</i> <i>Syn i zabita matka</i> (reprodukcje obrazów)	- kolorystyka obrazów - kompozycja obrazów - bohaterowie - podobieństwa tematyczne i estetyczne - styl malarstwa	- omawia podobieństwa tematyczne i estetyczne obu obrazów; wyjaśnia symboliczne znaczenie kolorystyki; wskazuje znaczenia wynikające z kompozycji obrazów; zestawia bohaterów (I.2.3) - omawia styl autora (I.2.6)
Arkady Fiedler <i>Dywizjon 303</i>	- literatura faktu - przebieg zdarzeń - porządkowanie informacji - charakterystyka bohaterów - patriotyzm - wartości - środki językowe dynamizujące wypowiedź	- omawia najważniejsze elementy świata przedstawionego; charakteryzuje bohaterów; w rozwinięty sposób opowiada przebieg wydarzeń (I.1.7), (I.1.9) - wykorzystuje elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) - wydobywa i porządkuje informacje (I.2.1), (I.2.2) - wyjaśnia, dlaczego utwór należy do literatury faktu (I.2.4) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Jacek Dukaj <i>Xavras Wyżryn i inne fikcje narodowe</i>	- składniki świata przedstawionego - wizja konfliktu - motywy działania - patriotyzm - wartości	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) - przedstawia informacje o świecie przedstawionym; prezentuje przyczyny i przebieg konfliktu; ocenia motywy działania bohaterów (I.1.7), (I.1.9) - wypowiada się na temat postaw patriotycznych, wykorzystując elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Janusz Ordon, Rafał Urbański <i>Wieża</i> (komiks)	- komiks - warstwa obrazowa - warstwa językowa - nazywanie emocji - przebieg wydarzeń	- wyjaśnia, czym cechuje się komiks jako tekst kultury; wskazuje źródła emocji bohaterów; relacjonuje przebieg wydarzeń (I.2.2), (I.2.3) - ocenia warstwę obrazową i warstwę językową komiksu (I.2.6)
Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>	- literatura faktu - gromadzenie i porządkowanie informacji - okupacyjna rzeczywistość - tragizm pokolenia - charakterystyka bohaterów	- opowiada o pokoleniu wojennym; wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega jego tragizm; opowiada o realiach okupacyjnej rzeczywistości (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) - wie, czym cechuje się literatura faktu; omawia świat przedstawiony (I.2.4) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Monika Kowaleczko-Szumowska <i>Galop 44</i>	- elementy świata przedstawionego - przebieg wydarzeń - charakterystyka bohaterów	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) - porządkuje i omawia elementy świata przedstawionego; ciekawie opowiada o wydarzeniach; charakteryzuje bohaterów (I.1.9), (I.2.2) - wykorzystuje elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Jan Komasa <i>Miasto 44</i> (film)	- elementy świata przedstawionego - środki języka filmowego	- omawia funkcję środków języka filmowego oraz znaczenie efektów specjalnych (I.2.3) - ocenia grę aktorską (I.2.6)

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
	- ocena gry aktorskiej - efekty specjalne	znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Miron Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fr.)	- pamiętnik - dystans czasowy - powstańcza codzienność - narrator - środki językowe oddające dynamizm i emocje - język mówiony	- wie, czym cechuje się pamiętnik jako forma wypowiedzi; omawia skutki zastosowania w narracji dystansu czasowego (I.1.2) - opowiada o powstańczej codzienności (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) - wypowiada się na temat wartości estetycznych dzieła (I.1.8) - stosuje funkcjonalnie środki językowe oddające dynamizm i emocje; omawia cechy języka mówionego (II.2.1), (II.2.7) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Czesław Miłosz <i>Piosenka o porcelanie</i>	- symbol - zdrobnienia - apostrofa - osoba mówiąca	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) - wyjaśnia znaczenia elementów symbolicznych; omawia funkcję zdrobnień i omawia rolę apostrofy (I.1.4) - omawia znaczenia wiersza z perspektywy rzeczywistości wojennej (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11)
Ekspozyty z Muzeum Powstania Warszawskiego	- muzeum - ekspонат - ekspozycja	omawia ekspozycję, ocenia jej rolę w kształtowaniu świadomości narodowej (I.2.3), (I.2.6)
Karolina Lanckorońska <i>Wspomnienia</i> (fr.) Kontekst literacki	- literatura faktu - realia wojenne - tożsamość narodowa - patriotyzm - wartości	- omawia realia życia w czasie wojny i okupacji, omawia postawy bohaterów i motywy ich postępowania (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) - wyjaśnia, dlaczego tekst należy do literatury faktu (I.2.4) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Jan Paweł II <i>Pamięć i tożsamość</i> (fr.)	- ojczyzna - patriotyzm - wartości	- wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) - dostrzega różnice między literaturą piękną a innymi rodzajami piśmiennictwa; określa ich funkcje (I.2.4)
Melchior Wańkowicz <i>Monte Cassino</i> (fr.) Kontekst literacki Kontekst kulturowy	- reportaż - przebieg wydarzeń - relacja - realia wojenne - postawy bohaterów	- dostrzega różnice między literaturą piękną a reportażem (I.2.4) - omawia cechy reportażu (I.2.5) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Melchior Wańkowicz <i>Tędy i owędy</i> Kontekst literacki Kontekst kulturowy	- gawęda - wspomnienie - literatura faktu - subiektywizm - anegdota literacka	- dostrzega różnice między literaturą piękną a innymi rodzajami piśmiennictwa; określa ich funkcje, wie, czym jest anegdota literacka (I.2.4), (I.2.5) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Sławomir Mrozek <i>Artysta</i> Kontekst literacki	- postawa życiowa - personifikacja - paradoks - przesłanie tekstu - ironia	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) - odczytuje znaczenia przenośne; wyjaśnia, na czym polega paradoks (I.1.4), (I.1.6) - ocenia postawę życiową bohatera, wyjaśnia przesłanie utworu (I.1.7), (I.1.9) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Katarzyna Kozyra <i>Piramida zwierząt</i> (instalacja plastyczna)	- instalacja plastyczna - dosłowne i przenośne znaczenia - składniki instalacji	- wyjaśnia, czym cechuje się instalacja plastyczna jako tekst kultury; omawia składniki instalacji; odczytuje znaczenia (I.2.3), (I.2.6) - znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Stanisław Barańczak <i>Daję ci słowo, że nie ma mowy</i>	- poezja lingwistyczna - gra słów - znaczenia przenośne	wie, na czym polega poezja lingwistyczna i określa jej wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8)

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Kontekst literacki	- wieloznaczność - frazeologizm	odczytuje znaczenia przenośne, rozpoznaje wieloznaczność, dostrzega zabiegi językowe (I.1.4)
Stanisław Dróżdż <i>Bez tytułu (Ja)</i>	- poezja konkretna - koncept - harmonia - kompozycja	- wyjaśnia, na czym polega poezja konkretna, omawia sposoby uzyskania harmonii na obrazach (I.2.3) - ocenia dzieło (I.2.6)
Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały Książę</i> Kontekst literacki	- elementy świata przedstawionego - motyw wędrówki - elementy baśniowe - znaczenia symboliczne - przypowieść filozoficzna - aforyzm	- wyjaśnia, na czym polega przypowieściowy charakter utworu; porządkuje elementy świata przedstawionego (I.1.1), (I.1.11) - wyjaśnia, na czym polega metaforyczny charakter wędrówki Małego Księcia, wyjaśnia znaczenia zawarte w elementach symbolicznych (I.1.4) - wyjaśnia przesłania zawarte w aforyzmach (I.1.7), (I.1.9) - określa wartości estetyczne utworu (I.1.8) - poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Andrzej Budnik <i>Wywiad bez cenzury: Łukasz Supergan</i>	- wywiad - publicystyka - motyw podróży - temat wywiadu - sens podróżowania	- wyjaśnia, jakie problemy zostały poruszone w wywiadzie; wyjaśnia znaczenia fragmentów metaforycznych (I.2.1), (I.2.2) - wyjaśnia, czym cechuje się wywiad jako gatunek publicystyczny (I.2.4), (I.2.5)
Eric Emmanuel Schmitt <i>Oskar i pani Róża</i>	- postawa życiowa - postawa wobec cierpienia - wartości - styl potoczny	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) - zbiera i porządkuje informacje na temat bohatera, charakteryzuje bohatera na podstawie jego wypowiedzi (I.1.7), (I.1.9) - wyjaśnia, czym cechuje się styl potoczny (II. 2.7) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Barbara Kosmowska <i>Pozłacana rybka</i>	- relacje rodzinne - motywy postępowania - postawy życiowe - wartości	- określa cechy charakterystyczne utworu i omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) - formułuje problematykę utworu, omawia motywy postępowania bohaterów i ich postawy życiowe; nazywa wartości (I.1.7), (I.1.9) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Maciej Pieprzyca <i>Chce się żyć</i> (film)	- off - scena filmowa - punkt widzenia kamery - postawa życiowa - relacje międzyludzkie	- wyjaśnia funkcję głosu z offu i funkcję punktu widzenia kamery; wyjaśnia, jak film wpłynął na jego myślenie o świecie (I.2.3) - ocenia grę aktorską (I.2.6) - znajduje w filmie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Nancy Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i> Kontekst literacki Kontekst kulturowy	- carpe diem - światopogląd - epikureizm - życiowe rady	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) - omawia realia życia w szkole, poglądy i postawę profesora, postawy chłopców; wypowiada się na temat swoich zasad życiowych (I.1.7), (I.1.9) - wyjaśnia, czym jest i na czym polega epikureizm (I.1.11) - poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Zbigniew Herbert <i>Życiorys</i>	- liryka bezpośrednia - życiorys - subiektywizm - bohater liryczny - sytuacja liryczna - kompozycja utworu - wartości	- określa cechy charakterystyczne utworu; dostrzega subiektywizm wypowiedzi poetyckiej, omawia sytuację liryczną i kompozycję utworu (I.1.1), (I.1.4), (I.1.8) - przedstawia informacje o bohaterze lirycznym, omawia jego światopogląd, wskazuje źródła uczuć (I.1.7), (I.1.9)
Wisława Szymborska <i>Pisanie życiorysu</i>	- życiorys - frazologizmy - wiedza o człowieku	- określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) - wyjaśnia funkcję frazeologizmów (I.1.4)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
	- postrzeganie człowieka - ocena świata	- wyjaśnia, przeciwko czemu skierowana jest ironia (I.1.6) - prezentuje obraz człowieka ukazany w wierszu, rozważa problem relacji między człowiekiem a światem (I.1.7), (I.1.9)
Piotr Dumała <i>Ściany</i> (film animowany)	- film animowany - filmowa metafora - symbol - środki języka filmowego - everymen - muzyka filmowa	- odtwarza treściową zawartość poszczególnych scen (I.2.2) - wyjaśnia, kto to jest everyman, wykorzystuje to pojęcie do interpretacji filmu; wyjaśnia znaczenia symboliczne filmu i objaśnia metafory (I.2.3) - ocenia muzykę w kontekście znaczeń filmu (I.2.6) - znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
II. Kształcenie językowe		
Fonetyka: głoska i litera	- głoska a litera - sposoby zapisywania głosek - podział wyrazu na litery i głoski - funkcje litery <i>i</i>	wyjaśnia, czym jest głoska, a czym litera; wymienia różnorodne sposoby zapisywania głosek; omawia funkcje litery <i>i</i> w wyrazach (II.1.1), (II. 4.3)
Fonetyka: podział głosek	- samogłoska i spółgłoska - narządy artykulacyjne - głoski dźwięczne i bezdźwięczne - głoski ustne i nosowe - głoski twarde i miękkie	wyjaśnia, czym różnią się samogłoski od spółgłosek; omawia rolę poszczególnych narządów w artykulacji głosek; określa cechy głosek (II.1.1), (II. 4.3)
Fonetyka: sylaba	- sylaba otwarta - sylaba zamknięta - podział na sylaby	wyjaśnia, czym jest sylaba i kiedy sylaba jest otwarta, a kiedy zamknięta; dzieli trudne wyrazy na sylaby (II.1.1)

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Fonetyka: akcent wyrazowy	- akcent wyrazowy - poprawne akcentowanie - wyrazy bez akcentu	wyjaśnia, na czym polega akcent wyrazowy; poprawnie akcentuje wszystkie wyrazy; zna wyrazy bezakcentowe (II.1.7)
Fonetyka: upodobnienia głosek	- upodobnienie postępowe i wsteczne - ubezdźwiecznienie w wygłosie - uproszczenie grupy spółgłoskowej - upodobnienia wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe	tłumaczy mechanizm powstawania upodobnień głosek; omawia różne rodzaje upodobnień; zaznacza i nazywa wszystkie rodzaje upodobnień (II.1.1)
Zróznicowanie języka: słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu	- słownictwo ogólnonarodowe - słownictwo o ograniczonym zasięgu - wyrazy rodzime - zapożyczenia	dostrzega zróznicowanie słownictwa (II.2.1)
Zróznicowanie języka: nazwy osobowe	- formy gramatyczne imion i nazwisk - odmiana nazwisk obcego pochodzenia	stosuje prawidłowe formy gramatyczne imion i nazwisk (II.2.2)
Zróznicowanie języka: nazwy miejscowe	- rodzaje nazw miejscowych - odmiana nazw miejscowych - odmiana nazw mieszkańców	rozpoznaje nazwy miejscowe, stosuje prawidłowe formy gramatyczne nazw miejscowych i nazw mieszkańców, zapisuje je poprawnie (II.2.2)
Zróznicowanie języka: regionalne odmiany języka	- regionalne odmiany języka - dialekt - gwara	wyróżnia regionalne odmiany języka (II.2.5)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Zróżnicowanie języka: treść i zakres znaczeniowy wyrazu	- treść wyrazu - zakres znaczeniowy wyrazu	rozpoznaje zakres znaczeniowy wyrazu, rozpoznaje treść wyrazu (II.2.6)
Zróżnicowanie języka: sposoby wzbogacania słownictwa	- związki wyrazowe - szablony językowe - wzbogacanie słownictwa	zna sposoby wzbogacania słownictwa, wyjaśnia mechanizm tworzenia związków wyrazowych; krytycznie ocenia stosowanie szablonów językowych; ma bogate słownictwo (II.2.3)
Komunikacja i kultura języka: norma językowa	- norma językowa - norma wzorcowa - norma użytkowa - norma potoczna	wyjaśnia, na czym polega i czego dotyczy norma językowa; rozróżnia rodzaje norm językowych; stosuje się do odpowiednich norm językowych (II.3.2)
Komunikacja i kultura języka: błąd językowy	- błąd językowy - usterka językowa - innowacja językowa - rodzaje błędów językowych	wyjaśnia mechanizm popełniania błędów i usterek językowych; ocenia innowacje językowe; klasyfikuje rodzaje błędów językowych (II.3.3)
Komunikacja i kultura języka: style funkcjonalne języka	- styl wypowiedzi - styl funkcjonalny - styl potoczny - styl urzędowy - styl naukowy - styl artystyczny - styl publicystyczny - cechy dobrego stylu	wyjaśnia, co to jest styl wypowiedzi i co się na niego składa; rozpoznaje style czytanych utworów literackich; stosuje różne style funkcjonalne w swoich wypowiedziach; dba o poprawność stylistyczną (II. 2.7)
III. Formy wypowiedzi		
Umiejętności retoryczne Jan Paweł II <i>Pamięć i tożsamość</i> (fr.)	- akapit - teza - argumenty - wnioski	- odtwarza zawartość myślową poszczególnych akapitów, wskazuje zdania o charakterze tezy, odtwarza argumenty autora, na podstawie tekstu i własnych przemyśleń wypowiada się na temat patriotyzmu (III.1.1), (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7), (III.1.8) - formułuje pytania do tekstu (III.2.3)

Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Opis obrazu Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem mgły</i>	opis jako forma wypowiedzi	tworzy plastyczny opis obrazu, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Monolog wewnętrzny Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem mgły</i>	monolog jako forma wypowiedzi	- tworzy rozbudowany monolog wewnętrzny związany ze znaczeniami obrazu (III.1.2), (III.1.3) - dokonyuje interpretacji głosowej napisanego monologu (III.1.4)
Podziękowanie Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i>	podziękowanie jako forma wypowiedzi	układa tekst podziękowania, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Opowiadanie Adam Pańczuk <i>Karczeby</i>	- opowiadanie jako forma wypowiedzi - akapit	pisze opowiadanie twórcze związane z fotografią; stosuje ciekawe rozwiązania fabularne (III.1.2), (III.1.3)
Opis sytuacji Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>	opis jako forma wypowiedzi	tworzy dynamiczny opis sytuacji, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Sprawozdanie Janusz Ordon, Rafał Urbański <i>Wieża</i> (komiks)	sprawozdanie jako forma wypowiedzi	wciela się w rolę bohatera, tworzy sprawozdanie, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Zaproszenie Muzeum Powstania Warszawskiego	zaproszenie jako forma wypowiedzi	układa tekst zaproszenia, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Recenzja filmu Maciej Pieprzyc <i>Chce się żyć</i> (film)	- recenzja jako forma wypowiedzi - wyrażanie opinii	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) - gromadzi i porządkuje materiał, tworzy recenzję filmu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)

Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
Ogłoszenie Sławomir Mrożek <i>Artysta</i>	ogłoszenie jako forma wypowiedzi	układa tekst ogłoszenia, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Głos w debacie Jan Paweł II <i>Pamięć i tożsamość</i>	- debata - wyrażanie opinii - środki retoryczne - argument - konkluzja	- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) - gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) - ustosunkowuje się do cudzych poglądów, prezentuje swój głos w debacie, popiera go argumentami, formułuje konkluzję (III.1.3), (III.1.4), (III.1.6), (III.1.7)
Wywiad Andrzej Budnik <i>Wywiad bez cenzury: Łukasz Supergan</i>	wywiad jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał, ustala cel wywiadu, układa pytania, zestawia je według przyjętej zasady (III.1.2), (III.1.3) - przeprowadza ciekawy wywiad (III.2.1)
Podanie Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	podanie jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) - tworzy podanie, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
Życiorys Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	życiorys jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) - tworzy życiorys, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
CV Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	CV jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) - tworzy CV, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
List motywacyjny Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	list motywacyjny jako forma wypowiedzi	- gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) - tworzy list motywacyjny, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)

Material nauczania	Zagadnienia / dzialania	Przewidywane osiagniecia Uczen utrwal i poszerza wiedze oraz rozwija umiejetnosci z klas wcześniejszych, a ponadto:
IV. Samokształcenie		
▪ Projekty edukacyjne: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, współdziałanie w grupie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym środowiska i regionu, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielne prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.3), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) ▪ Wirtualne spacery: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielna prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) ▪ Infografiki: pogłębianie wiedzy przedmiotowej, rozwijanie nawyków systematycznego uczenia się (IV.5), (IV.7)		

Teksty kultury i propozycje lektur dla klas 4–6

W trakcie nauki w klasach 4–6 uczniowie powinni poznawać różne teksty kultury:

- najstarsze teksty – mitologia, fragmenty *Biblii*;
- źródła i teksty historyczne, np. fragmenty kronik, pamiętników, listów;
- teksty literackie: baśnie, legendy, opowiadania, utwory poetyckie i prozatorskie z klasyki dziecięcej i młodzieżowej – polskiej i światowej, utwory dramatyczne;
- teksty użytkowe;
- teksty publicystyczne – wybrane artykuły prasowe; wywiady, reportaże z pism dziecięcych i młodzieżowych;
- teksty popularnonaukowe;
- elementy dziedzictwa kulturowego – dzieła wybitnych malarzy i rzeźbiarzy polskich i światowych reprezentatywne dla danej epoki;
- polskie pieśni patriotyczne;
- audycje i słuchowiska radiowe;
- programy telewizyjne;
- przedstawienia teatralne (także Teatru Telewizji);
- filmy fabularne (przygodowe, podróżniczo-przygodowe, detektywistyczne, obyczajowe, komediowe), a wśród nich adaptacje znanych uczniom utworów literackich;
- prezentacje multimedialne;
- inne przekazy ikoniczne: fotografie, komiksy, plakaty, afisze.

Propozycje lektur do poszczególnych klas

KLASA 4

Lektury obowiązkowe:

- Jan Brzechwa, *Akademia pana Kleksa*;
- Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania*;
- René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań) ;
- Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty: zachód słońca, obłoki);
- Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, Piaście, Kraku i Wandzie;
- wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*; Aleksander Puszkin, *Bajka o rybaku i rybce*;
- wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Joanny Kulmowej, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego;
- pieśni i piosenki patriotyczne.

Lektury uzupełniające:

Dwie pozycje książkowe w całości. Do wyboru spośród następujących:

- Adam Bahdaj, *Kapelusz za 100 tysięcy*;
- Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy*;
- Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
- Andrzej Maleszka, *Magiczne drzewo*;
- Ewa Nowak, *Pajaczek na rowerze*.

Inne utwory literackie i teksty kultury przynależne do teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych wybrane przez nauczyciela.

KLASA 5

Lektury obowiązkowe:

- Ferenc Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*;
- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragmenty: zwyczaje i obyczaje);
- Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*;
- Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- wybrane mity greckie: o powstaniu świata, o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce;

- *Biblia* (stworzenie świata i człowieka, wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropanych, o miłosiernym Samarytaninie);
- wybrane wiersze Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Czesława Miłosza, Leopolda Staffa;
- pieśni i piosenki patriotyczne.

Lektury uzupełniające:

Dwie pozycje książkowe w całości. Do wyboru spośród następujących:

- Mark Twain, *Przyczyny Tomka Sawyera*;
- Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród*;
- Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
- Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
- Sat-Okh, *Biały Mustang*;
- Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*;
- Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*;
- Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść.

Inne utwory literackie i teksty kultury przynależne do teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych wybrane przez nauczyciela.

KLASA 6

Lektury obowiązkowe:

- Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*;
- John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- Rafał Kosik, *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*;
- Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragmenty: polowanie i koncert Wojskiego) ;
- Bolesław Prus, *Katarynka*;
- wybrane wiersze Zbigniewa Herberta, Tadeusza Różewicza, Anny Kamieńskiej;
- pieśni i piosenki patriotyczne.

Lektury uzupełniające:

Dwie pozycje książkowe w całości. Do wyboru spośród następujących:

- Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;
- Stanisław Lem, *Cyberiada* (fragmenty);
- Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
- Karol May, *Winnetou*;
- Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
- Alfred Szklarski, wybrana powieść;
- Aleksander Dumas, *Trzej muszkieterowie*;

- Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
- wybrane pozycje z serii *Nazywam się...*

Inne utwory literackie i teksty kultury przynależne do teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych wybrane przez nauczyciela.

	Klasa 7	Klasa 8
Lektury obowiązkowe	Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni, trenów Ignacy Krasicki, <i>Żona modna</i> Adam Mickiewicz, <i>Świtezianka</i>, <i>Dziady</i>, część II, <i>Reduta Orzona</i>, <i>Śmierć Pułkownika</i> Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i> Aleksander Fredro, <i>Zemsta</i> Henryk Sienkiewicz, <i>Latarnik</i> Charles Dickens, <i>Opowieść wigilijna</i> Melchior Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze</i> (fr.) wybrane wiersze	Adam Mickiewicz, <i>Stepy akemańskie</i> <i>Pan Tadeusz</i> Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i> Stefan Żeromski, <i>Szyfrowe prace</i> Sławomir Mrożek, <i>Artysta</i> Melchior Wańkowicz, <i>Tędy i owędy</i> Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i> Antoine de Saint-Exupéry, <i>Mały Książę</i> wybrane wiersze
Lektury uzupełniające	Henryk Sienkiewicz, <i>Krzyżacy</i> Ernest Hemingway, <i>Stary człowiek i morze</i> Agatha Christie, <i>Dwanaście prac Herkulesa</i>	Arkady Fiedler, <i>Dywizjon 303</i> Aleksander Eric-Emmanuel Schmitt, <i>Oskar i pani Róża</i> Barbara Kosmowska, <i>Pozłacana rybka</i> Nancy H. Kleinbaum, <i>Stowarzyszenie Umarłych Poetów</i>

4. Sposoby osiągania celów kształcenia – metody, formy pracy, indywidualizacja

KLASY 4–6

Przed przystąpieniem do realizacji proponowanego programu nauczania nauczyciel powinien dokonać diagnozy zespołu klasowego, z którym przyjdzie mu pracować, i na tej podstawie zaplanować dobór metod nauczania i form pracy. Poza możliwościami intelektualnymi uczniów należy też wziąć pod uwagę potrzeby i zainteresowania dzieci, a także ogólne warunki (np. dostęp do biblioteki, pracowni komputerowej / multimedialnej), w jakich program będzie realizowany. Stosowane metody i formy pracy powinny być jak najbardziej różnorodne. Pozwala to unikać monotonii, a także sprzyja zaangażowaniu uczniów w pracę na zajęciach. Poza dostosowaniem metod i form pracy do potrzeb i możliwości uczniów trzeba też systematycznie, w sposób dobrze przemyślany i zaplanowany sprawdzać i oceniać poziom osiągnięć uczniów, a także pamiętać o ewaluacji i nieustannym doskonaleniu swojego warsztatu pracy.

Podczas lekcji uczeń powinien być aktywny, czyli jak najbardziej zaangażowany w realizację działań zaplanowanych przez nauczyciela, który sam schodzi na dalszy plan – staje się konsultantem, doradcą, twórcą sytuacji dydaktycznych. Dziecko natomiast musi myśleć i działać, uczyć się samodzielności w dochodzeniu do wiedzy, umiejętnie współpracować z rówieśnikami. Osiągnięciu takich celów sprzyja realizacja zadań w formie pracy grupowej (zespołowej), z wykorzystaniem metod aktywizujących. Nie należy jednak rezygnować z tradycyjnych metod i form pracy. Najbardziej racjonalnym rozwiązaniem byłoby zachowanie równowagi między stosowaniem metod „tradycyjnych” i aktywizujących. W związku z tym proponujemy wykorzystywanie na lekcjach następujących metod i form pracy:

Formy pracy:

- indywidualna,
- jednostkowa,
- grupowa (zespołowa),
- zbiorowa.

Zalecane metody

- metody słowne (podające: opis, opowiadanie, pogadanka podająca, praca z książką, instruktaż),
- metoda zajęć praktycznych,
- metoda oglądowa,
- analiza wzorca,
- przekład intersemiotyczny,
- burza mózgów,

- metaplan,
- kula śnieżna,
- piramida priorytetów,
- ranking diamentowy,
- ćwiczenia dramowe,
- debata „za i przeciw”,
- karty pracy,
- klatki filmowe,
- gry dydaktyczne.

W celu skutecznego realizowania celów zapisanych w programie wskazane jest też podejmowanie takich działań, jak:

- wycieczki do muzeów (skansenów), galerii, izb regionalnych;
- odwiedzanie miejsc pamięci narodowej;
- wyjścia do kina, teatru, opery, filharmonii;
- organizowanie wystaw prac uczniów związanych z poznawanymi na lekcjach tekstami (np. ilustracji do utworów);
- tworzenie klasowych zbiorów poezji (np. z okazji Dnia Matki / świąt narodowych);
- organizowanie konkursów, przeglądów (np. fotograficznych, ortograficznych, recytatorskich, prac plastycznych);
- praca nad scenariuszem przedstawienia;
- przygotowywanie klasowych / szkolnych przedstawień / inscenizacji (teatr aktora, teatr kukielkowy);
- prezentacja i czytanie czasopism młodzieżowych;
- nagrywanie audycji radiowych / słuchowisk;
- podejmowanie działań mających na celu integrowanie treści międzyprzedmiotowych (język polski, historia, plastyka, muzyka);
- praca nad gazetką klasową / szkolną;
- włączanie się w życie kulturalne szkoły / miejscowości / regionu;
- praca nad stroną internetową klasy / szkoły / koła zainteresowań / samorządu szkolnego;
- podtrzymywanie tradycji regionalnych i narodowych;
- wizyty w bibliotece szkolnej / publicznej / wiejskiej / miejskiej / wojewódzkiej.

Nieodzownym elementem kształcenia polonistycznego w klasach 4–6 powinna być indywidualizacja pracy zależna od możliwości ucznia – praca z uczniem zdolnym i uczniem mającym trudności w nauce. Na początku klasy 4 nauczyciel powinien dokonać diagnozy wstępnej (np. w formie pisemnej) oraz zapoznać się z dostępnymi opiniami i orzeczeniami wydanymi przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Działania te pozwolą dostosować (zróżnicować) metody i formy pracy oraz

wymagania (kryteria oceniania) do możliwości i potrzeb konkretnego ucznia (wymagającego pomocy, zdolnego).

Indywidualizację pracy ułatwia stosowanie elementów oceniania kształtującego, np.:

- podawanie w miarę precyzyjnych kryteriów oceniania;
- przekazywanie informacji zwrotnej (głównie przy pracach pisemnych);
- uwzględnianie samooceny ucznia.

W przypadku ucznia mającego trudności w nauce istotne jest również pozytywne wzmacnianie, motywowanie, dostrzeganie nawet niewielkich postępów. Uczeń uzdolniony z kolei powinien mieć możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć na forum klasy bądź szkoły, wzięcia udziału w różnego rodzaju konkursach, turniejach, przeglądach. Pełna indywidualizacja pracy nie jest możliwa podczas zajęć lekcyjnych ze względu na różne ograniczenia (np. czasowe, związane z liczebnością klasy), dlatego po rozpoznaniu potrzeb i możliwości konkretnego zespołu klasowego warto poprowadzić zajęcia dodatkowe – dla uczniów uzdolnionych i mających trudności w nauce.

Indywidualnego podejścia wymagają również uczniowie ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania i pisania (dysleksja, dysortografia, dysgrafia). Podczas pracy z nimi nauczyciel powinien uwzględnić zalecenia zapisane w aktualnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

KLASY 7–8

Cele edukacyjne wynikające z programu *Myśli i słowa* można realizować za pomocą różnych metod. Warto przy tym pamiętać, że nie ma metody uniwersalnej – każdy z podejmowanych sposobów działania dydaktycznego prowadzi do realizacji swoistych celów. Metodę dydaktyczną należy rozumieć jako sposób działania nastawiony na osiągnięcie konkretnych celów, nierozdzielnie z nią związanych. Metody stosowane na lekcjach języka polskiego powinny być zatem dobierane świadomie ze względu na projektowane cele. Każda metoda dzieli się ponadto na powtarzalne etapy, które razem składają się na procedurę postępowania dydaktycznego. Poszczególne metody można stosować wielokrotnie w różnych, zmieniających się okolicznościach.

Nadrzędnymi celami wynikającymi z programu *Myśli i słowa* są:

- rozwijanie samodzielnego, krytycznego myślenia ucznia,
- rozwijanie i doskonalenie kompetencji kulturowej i komunikacyjnej ucznia, co w konsekwencji ma doprowadzić do formowania jego aktywnej postawy wobec rzeczywistości.

Najwłaściwszymi metodami pracy na lekcjach będą więc metody problemowe, aktywizujące, praca w grupach, dyskusja, debata.

Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna) uczą formułowania problemu i szukania sposobów na jego rozwiązanie, a także wysnuwania wniosków.

Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy) uczą samodzielnego myślenia, odpowiedzialności za podejmowane decyzje i przyzwyczajają do publicznych wystąpień. Z kolei **dyskusja** (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów) i **debata** rozwijają umiejętności retoryczne – prezentowanie własnego stanowiska, przekonywanie do swoich racji, obrona własnych przekonań, ustosunkowywanie się do cudzych poglądów.

Warto też stosować metodę **pracy w grupach**, dzięki której można uczyć samodzielności i rozwijać w uczniach umiejętność współpracy, planowania poszczególnych działań oraz prezentowania ich wyników, a także kształtować postawę współodpowiedzialności za efekty pracy zespołowej. Praca w grupach będzie szczególnie przydatna podczas realizacji zadań projektowych.

Zarówno w pracy na lekcji, jak i w pracach domowych czy w realizacji projektów warto korzystać z możliwości, jakie stwarzają **nowe technologie**. Autorki programu sugerują wykorzystanie różnorodnych narzędzi w module *Wirtualny spacer* (np. platformy www.postermyswall.com czy glogster.com). Wartościowym źródłem materiałów dydaktycznych jest też WebQuest rozwijający umiejętności korzystania z materiałów internetowych.

Na dobór metod działania – poza projektowanymi celami – będzie mieć wpływ również rodzaj materiału rzeczowego, możliwości uczniów oraz uwarunkowania zewnętrzne (liczebność zespołu klasowego, warunki techniczne, dostępność materiałów niezbędnych do pracy). Zawsze warto pamiętać, że o wartości wybranej metody zadecyduje jej skuteczność i efektywność.

Indywidualizacja pracy na lekcjach języka polskiego w klasach 7–8 powinna dotyczyć zarówno całej klasy, jak i poszczególnych uczniów. Początek roku szkolnego w klasie 7 warto poświęcić na zbadanie potencjału polonistycznego wyniesionego przez uczniów z klas 4–6, czyli przeprowadzenie sprawdzianu badającego przede wszystkim umiejętności analityczne i interpretacyjne, podstawową wiedzę z zakresu stylistyki i genologii oraz praktyczne umiejętności komunikacyjne (komponowanie i tworzenie wypowiedzi pisemnej, stosowanie się do reguł poprawności gramatycznej, stylistycznej, ortograficznej i interpunkcyjnej). Diagnoza wstępna dotycząca klasy pozwoli na dostosowanie planu nauczania do potrzeb konkretnego zespołu (rozszerzenie, dodanie lub eliminacja treści, zwłaszcza w okresie propedeutycznym).

Ważniejsze wydaje się jednak **zróżnicowanie form i metod pracy** w odniesieniu do poszczególnych uczniów (zespół klasowy nie jest bowiem nigdy tworem homogenicznym, nawet w słabszej klasie nauczyciel zetknie się w uczniem bardziej uzdolnionym, a w mocniejszej – z uczniem wymagającym pomocy). Indywidualizację pracy ze zróżnicowaną grupą uczniów bardzo ułatwia zastosowanie oceniania kształtującego, a zwłaszcza takich jego elementów jak:

- informowanie o celach lekcji i uściślenie kryteriów oceniania, najlepiej z precyzyjnym określeniem wymagań na poszczególne oceny (uczeń sam może zdecydować, jaki poziom wiedzy i umiejętności jest przez niego możliwy do osiągnięcia);

- informacja zwrotna (w części prac pisemnych warto zrezygnować z wystawiania ocen sumujących wyrażonych cyfrą na rzecz recenzji zawierającej cztery elementy: mocne i słabe strony, wskazówki do poprawy oraz zalecenia na przyszłość; po sprawdzeniu wypracowań przez nauczyciela uczniowie samodzielnie pracują nad poprawą błędów, tworząc tekst po raz drugi);
- ocena koleżeńska (najważniejsze jest sformułowanie czytelnych dla uczniów kryteriów oceniania, umożliwiających refleksję nad osiągnięciami kolegów, np. sprawdzianem, projektem, prezentacją);
- samoocena (szacowanie przez ucznia wiedzy i umiejętności w czasie lekcji daje nauczycielowi możliwość modyfikowania na bieżąco jej przebiegu – w zależności od stopnia opanowania przez klasę treści zaplanowanych do realizacji).

Najczęstszym problemem, z jakim styka się w codziennej praktyce nauczyciel polonista, są **specyficzne trudności** w nauce czytania i pisania (dysleksja, dysortografia, dysgrafia). Praca z uczniem zmagającym się z tego typu problemami wymaga przede wszystkim dokładnego zapoznania się z aktualną opinią uprawnionej poradni psychologiczno-pedagogicznej, zawierającą informacje o zalecanych dostosowaniach.

W przypadku ucznia mającego trudności w nauce niezmiernie istotna jest pozytywna motywacja. Należy wyznaczać konkretne zadania dotyczące małej partii materiału i nagradzać za ich wykonanie – niekoniecznie oceną szkolną, ważne jest przede wszystkim dostrzeżenie nawet niewielkich postępów. **Uczeń uzdolniony** natomiast powinien mieć możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć na forum klasy bądź szkoły (np. przygotowanie debaty, sesji naukowej, pokazu filmowego, wystawy). Należy go zachęcać do udziału w konkursach, nie tylko stricte polonistycznych, lecz także publicystycznych (reportaż, recenzja), recytatorskich czy teatralnych (w zależności od zainteresowań). Uczniowie pasjonujący się określonym tematem mogą samodzielnie – choć pod nadzorem nauczyciela – przygotować lekcję oraz materiały dydaktyczne dla klasy (karty pracy, ćwiczenia, zadania do pracy w grupach) i wystąpić w roli eksperta. Warto wykorzystać potencjał tkwiący w propozycjach zawartych w module *Wirtualny spacer*. Praca związana z przygotowaniem proponowanych w tym module zadań może być podstawą do zdobywania przez ucznia ocen celujących.

Pełna indywidualizacja pracy nie zawsze jest możliwa podczas zajęć lekcyjnych, ze względu na ograniczenia czasowe oraz konieczność poświęcenia uwagi wielu osobom jednocześnie. Po rozpoznaniu potrzeb konkretnego zespołu klasowego warto poświęcić czas na prowadzenie zajęć dodatkowych dla uczniów uzdolnionych lub – przeciwnie – mających trudności w nauce. Można zaproponować uczniom pracę w systemie konsultacyjnym (indywidualne spotkania poświęcone pracy nad konkretnymi umiejętnościami) albo wykorzystać możliwości, jakie daje e-learning.

5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć uczniów

KLASY 4–6

Nie ma wątpliwości, że ocenianie to jeden z najtrudniejszych elementów dydaktyki. Dylematy z nim związane towarzyszą zapewne każdemu nauczycielowi. Ocenianie budzi też wiele emocji wśród uczniów. Sprawdzanie efektów pracy dzieci jest jednak integralnym składnikiem procesu kształcenia i nie można go pominąć. Podstawa programowa formułuje wymagania edukacyjne wobec uczniów, a nauczyciel jest zobowiązany oceniać ucznia, czyli informować go o postępach w opanowywaniu poszczególnych umiejętności. Każdy uczeń podlega ocenianiu na kolejnych lekcjach, w trakcie całego roku szkolnego. Właściwie stosowane ocenianie pomaga mu się uczyć, gdyż stanowi dla niego ważną informację zwrotną – wskazuje, co zrobił dobrze, co i w jaki sposób powinien jeszcze poprawić oraz jak ma dalej pracować. Informacja zwrotna ułatwia też uczniom właściwe planowanie własnego uczenia się, daje im zatem poczucie odpowiedzialności za swoje osiągnięcia. Poza wystawianiem ocen bieżących nauczyciel ustala też zasady oceniania śródrocznego i końcoworocznego. Musi to robić zgodnie z obowiązującymi przepisami i wymagania te zawrzeć w PSO. Pod koniec nauki w szkole podstawowej uczeń jest też poddawany zewnętrznej ocenie przeprowadzanej podczas państwowego systemu egzaminacyjnego.

Ocenianie bieżące powinno być poprzedzone przekazaniem uczniowi kryteriów oceniania, czyli informacji, co będzie oceniane i w jaki sposób. Kryteria powinny być wyraziste i jednoznaczne, oparte na porozumieniu z uczniami i przez nich akceptowane. Muszą też być jawne dla rodziców. Szczegółowe kryteria i zasady oceniania każdy nauczyciel określa w PSO.

Propozycja oceniania wiedzy i umiejętności uczniów

Na lekcjach języka polskiego ocenie podlegają:
▪ mówienie (opowiadania ustne – twórcze i odtwórcze);
▪ czytanie: ▪ głośne,   ▪ ciche ze zrozumieniem;
▪ pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie);
▪ posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi;
▪ znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających;
▪ znajomość wybranych zagadnień z nauki o języku (gramatyki);
▪ inne (np. recytacja, rysunkowe konkretyzacje utworów literackich, realizacja zadań w grupie).

Proponowane sposoby oceniania poszczególnych umiejętności:

Umiejętność:	Sposób oceniania:
▪ mówienie	▪ kryteria oceny opowiadania ustnego
▪ głośne czytanie	▪ kryteria oceny głośnego czytania
▪ czytanie ciche ze zrozumieniem	▪ według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny (skala podawana przed każdym sprawdzianem)
▪ pisanie, redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i w klasie)	▪ kryteria oceny pisemnych prac klasowych i domowych (ćwiczenia redakcyjne)
▪ posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda)	▪ zasady oceniania dyktand
▪ znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	▪ według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny (skala podawana przed każdym sprawdzianem)
▪ znajomość wybranych zagadnień z nauki o języku (gramatyki)	▪ według liczby uzyskanych punktów przeliczanych na oceny (skala podawana przed każdym sprawdzianem)
▪ recytacja	▪ kryteria oceny recytacji
▪ rysunkowe konkretyzacje utworów literackich	▪ kryteria oceny rysunkowych konkretyzacji utworów
▪ ocena realizacji zadań w grupie	▪ kryteria oceny współpracy w grupie

Kryteria oceniania wybranych umiejętności – propozycje
Przykładowe kryteria oceny opowiadania ustnego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów¹
I.	Związek wypowiedzi (opowiadania) z zadaniem tematem	1 p.
II.	Rozwinięcie wypowiedzi w ramach określonej koncepcji ucznia	0–2 p.
III.	Wyraźne mówienie (uczeń jest dostatecznie słyszany i rozumiany)	1 p.
IV.	Spójność i logiczne uporządkowanie wypowiedzi	1 p.
V.	Płynność opowiadania (właściwe tempo mówienia)	1 p.
VI.	Przestrzeganie poprawności językowej (dopuszczalne 3 błędy)	1 p.

¹ Propozycje przeliczania punktów na oceny nauczyciel ustala w PSO.

VII.	Wyraziste mówienie (uczeń dostosowuje sposób mówienia do sytuacji opowiadania; zaciekawia, potęguje napięcie itp.)	1 p.

Przykładowe kryteria oceny głośnego czytania

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I.	Płynność czytania (opanowanie tekstu) (do dwóch błędów, tj. nieznaczne „przekręcenia” – 2 punkty; od 3 do 5 błędów – 1 punkt; liczne błędy; częste poprawianie przez nauczyciela wykluczają przyznawanie punktów za kolejne kryteria; uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną)	0–2 p.
II.	Wyraźne czytanie (uczeń jest słyszany i rozumiany)	1 p.
III.	Właściwe tempo czytania (dostosowane do sytuacji ukazanej w tekście; przestrzeganie znaków interpunkcyjnych)	1 p.
IV.	Wyraziste czytanie (uczeń dostosowuje sposób czytania do sytuacji ukazanej w tekście; głosem wyraża uczucia, zaciekawia, wzrusza itp.)	0–2 p.

Przykładowe kryteria oceny rysunkowych konkretyzacji utworów

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I.	Zrealizowanie w pracy plastycznej podanego tematu	1 p.
II.	Związek pracy z tekstem (dopuszczalne, w zależności od stopnia trudności, 1–2 rozbieżności)	1 p.
III.	Oryginalność wyrażonej treści	1–2 p.
IV.	Oryginalność zastosowanej techniki (2 punkty przyznaje się, jeżeli uczeń do wykonania pracy użył innych materiałów niż kartka i kredki)	1–2 p.

Przykładowe kryteria oceny współpracy w grupie

Numer	Elementy współpracy podlegające punktowaniu	Liczba punktów
I.	Ogólne zaangażowanie w pracę grupy	0–2 p.
II.	Bezpośredni wkład w realizację powierzonego zadania	0–2 p.
III.	Stopień wywiązywania się z pełnionej funkcji	0–2 p.

IV.	Umiejętności współpracy z innymi	0–2 p.
V.	Rozumienie własnej sytuacji w grupie	0–2 p.

Przykładowe kryteria oceny krótkiej formy wypowiedzi – zaproszenia

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I.	Zamieszczenie informacji będących odpowiedziami na pytania: 1. kto? (podpis pod zaproszeniem) 2. kogo? (informacje o adresacie) 3. na co? (nazwa uroczystości, imprezy) 4. kiedy? (dzień, miesiąc, rok, godzina) 5. gdzie? (miejsce uroczystości, imprezy)	1 p. 1 p. 1 p. 1 p. 1 p.
II.	Zastosowanie charakterystycznego słownictwa (np. <i>uprzejmie / serdecznie zapraszam, mam zaszczyt / honor zaprosić, proszę o przybycie na...</i>)	1 p.
III.	Zwiężłość, rzeczowość oraz informacyjny charakter wypowiedzi	1 p.
IV.	Poprawność językowa (dopuszczalny 1 błąd)	1 p.
V.	Poprawność ortograficzna (dopuszczalny 1 błąd)	1 p.
VI.	Poprawność interpunkcyjna (dopuszczalny 1 błąd)	1 p.
VII.	Estetyka zapisu (czystość, czytelność zapisu – dopuszczalne 1 estetyczne skreślenie)	1 p.

Przykładowe kryteria oceny dłuższej formy wypowiedzi – listu prywatnego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I.	Zgodność pracy z tematem	1 p.
II.	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
III.	Obecność elementów charakterystycznych dla listu (miejscowość, data, nagłówek, podpis)	1 p.
IV.	Odpowiedni układ graficzny (właściwe rozmieszczenie charakterystycznych elementów, akapity, odstępy, marginesy)	1 p.
V.	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)	1 p.
VI.	Obecność zwrotów do adresata (2–3 poza nagłówkiem)	1 p.

VII.	Poprawność językowa (dopuszczalne 2 błędy)	1 p.
VIII.	Poprawność ortograficzna (dopuszczalne 2 błędy)	1 p.
IX.	Poprawność interpunkcyjna (dopuszczalne 3 błędy)	1 p.
X.	Estetyka zapisu (czystość, czytelność zapisu – dopuszczalne 2– 3 estetyczne skreślenia)	1 p.

KLASY 7–8

Systematyczne i zgodne z przepisami ocenianie to jeden z istotnych elementów procesu dydaktycznego. Szczegółowe zasady oceniania, promowania i klasyfikowania są regulowane odpowiednimi rozporządzeniami ministra oraz zapisami w szkolnych systemach oceniania. Ocena szkolna ma mieć przede wszystkim charakter kształtujący – powinna informować ucznia, jakie postępy uczynił i które umiejętności wykształcił, a które obszary wiedzy i umiejętności wymagają jeszcze jego uwagi, pracy i wysiłku. Powinna wskazywać przestrzeń osobistego sukcesu, aby udało się zaprojektować działania motywujące ucznia do dalszego wysiłku. Warto zaakcentować, że uczeń jest partnerem w dialogu edukacyjnym i należy go traktować podmiotowo, a ocena musi wynikać z wymagań edukacyjnych oraz kryteriów określonych przez nauczyciela.

Program *Myśli i słowa* zakłada aktywność uczniów w procesie edukacyjnym. Czynniki motywujące, wspierające, informujące i diagnozujące – wynikające z oceny – będą pozytywnie wpływać na samodzielność ucznia oraz jego wiarę we własne możliwości. Aby ocena spełniła swoje zadanie, nauczyciel powinien wcześniej poinformować ucznia, według jakich kryteriów będzie oceniał dane działanie, podkreślić, na co szczególnie należy zwrócić uwagę, a czego unikać. W każdym wypadku ocena powinna być uzasadniona przez nauczyciela, tylko w ten sposób uczeń będzie mógł poprawić błędy lub uzupełnić braki. Bez informacji zwrotnej ocenianie staje się niewymierne i mało wartościowe dla ucznia. Poddając ocenie każdą pracę, należy zacząć od wskazania jej zalet, dopiero później niedociągnięć. Należy także wskazać sposób usunięcia braków.

W klasach 7–8 ocenie powinny podlegać:

- wypowiedzi ustne podczas lekcji oraz przygotowane w domu,
- prezentacje w różnych formach przygotowane w ramach *Wirtualnego spaceru*,
- notatki wykonane podczas słuchania wypowiedzi innych osób,
- recytacja wiersza lub fragmentu prozy albo scenka dramatowa,
- rozumienie czytanego tekstu (w formie testu podsumowującego dział, zawierającego pytania zamknięte i otwarte),

- prace pisemne tworzone w ramach pracy klasowej,
- prace pisemne zróżnicowane gatunkowo przygotowywane w domu,
- umiejętności językowe (w formie kartkówki lub sprawdzianu z nauki o języku),
- wykonanie wskazanego zadania w grupie.

Zaleca się, aby poddawać ocenie każdą z wymienionych form pracy ucznia co najmniej raz w okresie. Należy ponadto oceniać zaangażowanie w pracę na lekcji, a także działania dodatkowe, np. udział i osiągnięcia w konkursach, redagowanie tekstów do gazetki lub na stronę internetową szkoły, własna twórczość literacka czy udział w przedstawieniach teatralnych.

Ważne jest systematyczne sprawdzanie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności, przeprowadzanie sprawdzianów diagnozujących postępy (obejmujących np. wszystkie klasy na danym poziomie nauczania w szkole), opracowywanie ich wyników, wyciąganie wniosków, a także przygotowanie zaleceń do dalszej pracy. Aby zrealizować założone w programie cele i motywować uczniów do podejmowania określonych aktywności, konieczna jest rzetelna informacja na temat uczniowskich osiągnięć i braków. Ocenianiu powinny podlegać zatem wszystkie obszary kształcenia, a nauczyciel musi zatroszczyć się o to, by uczeń miał świadomość, że ocena stanowi miernik jego wiedzy i umiejętności.

Istnieje wiele propozycji i metod oceniania osiągnięć uczniów, spośród których nauczyciel winien wybrać takie, które będą odpowiednie dla danego zespołu klasowego. Tylko systematyczna ocena, połączona z konkretną informacją o kryteriach i rzeczowym uzasadnieniem będzie mieć charakter motywujący, zarówno dla ucznia, jak i nauczyciela.

6. Cele wychowawcze i sposoby ich osiągnięcia

Z działaniami dydaktycznymi zmierzającymi do osiągnięcia założonych celów kształcenia powinny iść w parze działania wychowawcze. Polonista nie tylko realizuje konkretny materiał nauczania z zakresu języka polskiego, lecz także oddziałuje wychowawczo na uczniów w trakcie procesu dydaktycznego. W sferze wychowawczej nauczyciel polonista musi bazować na postawach wpojonych dzieciom w domu oraz w trakcie kształcenia zintegrowanego (ugruntowywać je), a ponadto rozwijać (kształtować) nowe, typowe dla kolejnego etapu rozwoju emocjonalnego uczniów. W szczególności powinien kształtować u wychowanków:

- umiejętność rozpoznawania własnych mocnych i słabych stron, zalet i wad (pozytywny sposób postrzegania siebie);
- właściwy stosunek do własnych pozytywnych i negatywnych emocji;
- umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych;

- umiejętność komunikowania otoczeniu swoich uczuć i opinii, wymagania od innych respektowania własnych praw (asertywność);
- umiejętność szukania pomocy;
- umiejętność respektowania podstawowych zasad i reguł obowiązujących w relacjach międzyludzkich;
- umiejętność dostrzegania problemów i potrzeb kolegów niepełnosprawnych, osób chorych i starszych;
- pełną szacunku otwartość na innych;
- postawę tolerancji wobec innych ludzi, a zwłaszcza przedstawicieli różnych ras i kultur;
- umiejętność wczuwania się w stany wewnętrzne drugiej osoby (empatia);
- wrażliwość moralną (opartą na kanonie podstawowych wartości etycznych) i estetyczną;
- świadomość wartości rodziny, koleżeństwa, przyjaźni w życiu osobistym człowieka;
- wrażliwość na problemy środowiska;
- umiejętność dostrzegania zmian zachodzących w otaczającym środowisku oraz ich wartościowania;
- postawę patriotyczną związaną z wartościami kulturowymi;
- więź z krajem ojczystym i świadomość obywatelską;
- szacunek dla dobra wspólnego i postaw prospołecznych;
- szacunek dla własnego państwa, symboli narodowych;
- umiejętność odbioru informacji rozpowszechnianych przez media;
- postawę świadomego i odpowiedzialnego korzystania ze środków masowego przekazu;
- szacunek dla tradycji, polskiego dziedzictwa kulturowego;
- szacunek dla obowiązujących norm i zasad;
- poczucie związku z domem rodzinnym, wspólnotą szkolną, lokalną, narodową;
- pozytywne nawyki (np. systematyczność, obowiązkowość, odpowiedzialność za podejmowane działania, rzetelność, słowność);
- poczucie odpowiedzialności za wypowiedzane słowa (ich treść, formę i estetykę);
- umiejętność współpracy w grupie;
- umiejętność formułowania własnych opinii, sądów, wniosków;
- świadomość językową oraz szacunek dla języka ojczystego;
- otwartości na kulturę.

Nauczyciel przed każdą kolejną lekcją powinien określić cel wychowawczy, jaki w szczególności sposób można wyeksponować przy pracy nad konkretnym materiałem nauczania. Do realizacji celów wychowawczych przydatne wydają się zwłaszcza teksty literackie (głównie fragmenty prozy zamieszczone w podręczniku bądź całe teksty lektur). Działania, jakie podejmują bohaterowie, zdarzenia, w jakich uczestniczą, postawy, które sobą reprezentują, poglądy, które wyrażają, mogą

być dobrym punktem wyjścia do kształtowania pozytywnych postaw czy nawyków u dzieci. Jednak na lekcjach nauki o języku również można z powodzeniem realizować cele wychowawcze.

Oto kilka przykładów sytuacji dydaktycznych realizowanych na podstawie konkretnego materiału nauczania z podręczników do klasy 4, które mogą być wzorcem do planowania i realizowania własnych celów wychowawczych.

Material nauczania	Temat lekcji	Cel wychowawczy	Metoda nauczania
Agnieszka Frączek, <i>Obibok</i>	Kim jest tytułowy obibok?	- kształtowanie pozytywnych nawyków: pracowitości, obowiązkowości - kształcenie umiejętności formułowania własnych opinii na temat określonych postaw	pogadanka
Carlo Collodi, <i>Pinokio</i>	Czy decyzja Pinokia o porzuceniu szkoły była słuszna?	- podkreślenie roli szkoły jako miejsca, w którym kształtują się normy życia społecznego - wyrabianie nawyku odpowiedzialności i za podejmowane działania, decyzje	piramida priorytetów
Małgorzata Szyszko-Kondej, <i>Napiszę książkę o III b, ale na pewno nie sama...</i>	Czego dowiadujemy się o Felku – głównym bohaterze poznanego opowiadania?	- kształcenie umiejętność dostrzegania problemów i potrzeb osób chorych - kształtowanie empatii oraz	burza mózgów

		wrażliwości moralnej ▪ kształtowanie świadomości wartości koleżeństwa i przyjaźni w życiu osobistym człowieka	
<i>Jak długo w sercach naszych</i> Jerzy Ficowski, <i>O ptakach i ojczyźnie</i> Józef Wybicki, <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>	Do jakich regionów Polski i historycznych miejsc nawiązują słowa poznanej pieśni? Co jest tematem wiersza Jerzego Ficowskiego <i>O ptakach i ojczyźnie</i>? Jestem Polakiem. Znam swój hymn narodowy.	▪ kształcenie szacunku dla własnego państwa, symboli narodowych ▪ kształcenie szacunku dla tradycji, polskiego dziedzictwa kulturowego ▪ kształcenie poczucia związku ze wspólnotą narodową ▪ kształtowanie właściwej więzi z krajem ojczystym ▪ kształtowanie świadomości obywatelskiej ▪ – kształcenie pozytywnych nawyków	▪ pogadanka ▪ piramida priorytetów
Ignacy Krasicki, <i>Przyjaciele</i>	Które słowa poznanej piosenki uważasz za najważniejsze i dlaczego?	▪ kształtowanie świadomości wartości koleżeństwa i przyjaźni w życiu osobistym człowieka	▪ pogadanka ▪ debata „za i przeciw”

		▪ kształcenie empatii, wrażliwości moralnej ▪ kształcenie umiejętności dostrzegania problemów i potrzeb kolegów	
Anatol Stern, <i>O tym, co jest najpiękniejsze na świecie</i>	O tym, co jest najpiękniejsze na świecie. Rozmawiamy o wartościach.	▪ budzenie szacunku dla postaw prospołecznych ▪ kształtowanie wrażliwości moralnej ▪ kształtowanie świadomości wartości koleżeństwa i przyjaźni w życiu osobistym człowieka ▪ zwrócenie uwagi na wartości, które powinny być ważne w życiu człowieka	▪ ranking diamentowy
Przysłówek	Kraina języka. Przysłówek.	▪ kształcenie umiejętności świadomego stosowania słownictwa wartościującego ▪ wytłumaczenie znaczenia względności oceny	▪ pogadanka

Zestaw metod i działań, które w szczególnych sposób sprzyjają realizacji celów wychowawczych

Metody nauczania, podejmowane działania:

- pogadanka;
- dyskusja;
- drzewko decyzyjne;
- debata „za i przeciw”;
- metaplan;
- piramida priorytetów;
- ranking diamentowy;
- ćwiczenia dramowe;
- poker kryterialny;
- burza mózgów;
- gry dydaktyczne;
- projekt edukacyjny;
- wycieczki do muzeów (skansenów), galerii, izb regionalnych;
- odwiedzanie miejsc pamięci narodowej;
- wyjścia do kina, teatru, opery, filharmonii;
- organizowanie konkursów, przeglądów;
- przygotowywanie klasowych / szkolnych przedstawień / inscenizacji;
- nagrywanie audycji radiowych / słuchowisk;
- praca nad gazetką klasową / szkolną;
- włączanie się w życie kulturalne szkoły / miejscowości / regionu;
- praca nad stroną internetową klasy / szkoły / koła zainteresowań / samorządu uczniowskiego;
- wizyty w bibliotece szkolnej / publicznej / wiejskiej / miejskiej / wojewódzkiej.